

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Zuzana Lachváčová

Újma na zdraví: komparativní studie
Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Šustek, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce: 13. duben 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne: 15. dubna 2015

.....

Zuzana Lachváčová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat především vedoucímu diplomové práce JUDr. Petru Šustkovi, Ph.D., za vstřícnost a cenné rady při vypracování této práce a také svojí rodině a přátelům a Denisovi Duránikovi za podporu při psaní této práce, jakož i v průběhu celého studia.

Obsah

ÚVOD.....	2
1 Česká republika.....	4
1.1 Předpoklady ke vzniku povinnosti nahradit újmu na zdraví.....	4
1.2 Protiprávní jednání.....	5
1.2.1 Porušení zákonné povinnosti	6
1.2.2 Porušení smluvní povinnosti.....	8
1.3 Škoda	9
1.4 Kauzalita	10
1.5 Zavinění	14
1.6 Újma na zdraví.....	15
1.6.1 Duševní útrapy osob blízkých.....	19
1.7 Náhrada újmy způsobené nesprávnou informací nebo radou a náhrada újmy způsobené vadnou věcí	21
1.8 Metodika Nejvyššího soudu.....	23
1.9 Lege artis v medicíně.....	29
2 Spojené státy americké	33
2.1 Obecná úprava odpovědnosti za újmu	33
2.2 Kompenzační odškodnění.....	34
2.2.1 Hedonická náhrada škody.....	37
2.3 Sankční náhrada újmy.....	38
2.4 Pochybení při poskytování zdravotní péče	41
2.4.1 Případy poskytování netradiční a alternativní léčby	43
2.4.2 Doktrína dobrého samaritána.....	44
3 Francie	47
3.1 Obecná úprava deliktního práva ve Francii	47
3.2 Náhrada újmy.....	49
3.2.1 Výpočet náhrady újmy na zdraví	50
3.3 Pochybení lékařů při poskytování zdravotní péče ve Francouzském právu ...	56

3.3.1 Alternativní řešení sporů ve Francii.....	57
ZÁVĚR	61
Seznam použitých pramenů a literatury.....	64
Shrnutí.....	71
Summary.....	72
Klíčová slova	73
Key words	73

ÚVOD

Újma na zdraví představuje jednu z nejvíce problematických oblastí práva. Obtížnost tohoto institutu můžeme pozorovat v běžném životě, a o to víc se to projevuje v právu, které má nelehký úkol určit, co lze považovat za újmu na zdraví, za kterou přísluší kompenzace. Ke vzniku újmy na zdraví dochází především při poskytování zdravotní péče, proto celá práce bude psaná v tomto kontextu. Co vše lze odškodnit a v jaké výši? Podle čeho se stanoví výše náhrady za újmu na zdraví? Nejenom odpovědi na tyto otázky se budu snažit nalézt v české, americké a francouzské právní úpravě zabývající se touto problematikou.

V první kapitole mé diplomové práce se věnuji úpravě újmy na zdraví v našem právním řádu, a to především při způsobení této újmy v rámci poskytování zdravotní péče. Ze začátku se zabývám podmínkami, které musí být splněny, aby újma na zdraví mohla být předmětem odškodnění. Následně popisuji samotnou újmu na zdraví a kompenzovatelné nároky, které mohou vzniknout z této újmy. Kapitola dále rozebírá výpočet výše náhrady újmy za bolest a za ztížení společenského uplatnění dle Metodiky Nejvyššího soudu. Závěrem nastiňuji problematiku vzniku újmy na zdraví důsledkem pochybení lékařů při výkonu jejich profese.

Druhá kapitola popisuje americkou právní úpravu újmy na zdraví, kde analyzuji různé formy odškodnění. V této části práce se zabývám vybranými důkazními prostředky a pomůckami, které slouží kromě prokázání vzniku újmy také k určení výše odškodného. Spojené státy americké patří mezi země s bohatou judikaturou týkající se sporů mezi poskytovatelem zdravotní péče a pacientem, proto se v této kapitole věnuji také tomuto odvětví.

V třetí a zároveň poslední kapitole se zaměřím na náhradu újmy na zdraví ve Francii. Začátkem rozebírám koncept újmy na zdraví v pojmání francouzské právní úpravy a způsob jejího výpočtu. V druhé polovině kapitoly se obdobně jako v první a druhé kapitole věnuji problematice medicínsko-právních sporů a stručně popisuji alternativní způsoby řešení sporů ve Francii.

Cílem této práce je ukázat zachycení právní úpravy újmy na zdraví a analýza způsobů odškodňování této újmy ve třech rozdílných státech. Součástí práce je také nástin judikatury v Čechách, Spojených státech amerických a ve Francii. Na

rozhodnutích soudů bude možné vidět složitost tohoto institutu, jejich vypořádání se s otázkou příčinné souvislosti a otázkou výše odškodňování nároků vzniklých z újmy na zdraví. Přestože legislativa upravuje odpovědnost při vzniku újmy na zdraví, jsou to právě soudci, kteří určují výši kompenzace za způsobenou újmu na zdraví, a proto mají významnou roli při vytváření soudní praxe v souvislosti s tímto institutem.

1 Česká republika

1.1 Předpoklady ke vzniku povinnosti nahradit újmu na zdraví

Listina základních práv a svobod chrání právo každého na život a na nedotknutelnost osoby. Každý člověk má právo na uchování tělesné a duševní integrity, protože život a zdraví jsou jedním z nejvýznamnějších právních statků, a právě proto jsou nejvíc chráněny. Jejich ochrana začíná na ústavní úrovni a prolíná se celým právním řádem přes trestní právo až po právo občanské. Samotný zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“) ve svém ustanovení § 81 výslovně stanovuje, že „*Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého. Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.*“ Součástí občanského práva je deliktivní právo, které upravuje závazky z deliktů. Deliktivní právo má dvě hlavní funkce, kterými jsou prevence ve smyslu zabránění vzniku újmy a kompenzace, která slouží k restituci původního stavu před vznikem újmy nebo alespoň k odškodnění již vzniklé újmy, kterou není možné napravit. Újma na zdraví může vzniknout při jakékoliv činnosti a situaci. Aby mohla být předmětem odškodnění, musí být splněny podmínky stanovené občanským zákoníkem, kterými jsou porušení právní povinnosti, vznik újmy, kauzální nexus mezi porušením právní povinnosti a vznikem újmy a zavinění. Újmou přitom rozumíme jakoukoli ztrátu, kterou poškozený utrpěl na právem chráněném statku¹, kterým je např. vlastnictví, právo na život, soukromí, důstojnost. Tato újma se může projevit v majetkové či nemajetkové sféře poškozeného, přičemž nemajetková újma se nahrazuje jen v případech, kdy si to strany výslovně ujednaly, nebo když to stanoví zákon. Zajímavé chápání škody upravuje PETL,² který pojímá škodu (na rozdíl od francouzské právní úpravy, které se věnuje v kapitole 3) v užším slova smyslu, protože škoda může vzniknout pouze v případě, že došlo k zásahu do právem chráněných hodnot, přičemž život, tělesná i

---

¹ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1497 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8

² Principles of European Tort Law

duševní integrita, lidská důstojnost a svoboda požívají největší ochranu. Tato škoda se může projevit v majetkové nebo nemajetkové sféře poškozeného.³ Jako samostatný institut je upravena újma na zdraví a životě. Dle PETL pod majetkovou škodu u újmy na zdraví patří ztráta na výdělku, výdaje za zdravotní péči a zdravotní pomůcky a dále náhrada za snížení výdělečné schopnosti. Tato poslední náhrada je chápána jako abstraktní hodnota, a to jako schopnost vydělávat, a nahrazuje se bez ohledu na to, zda poškozený přišel o skutečný výdělek. Jedná se především o různé dobrovolnické služby, důchodce, ženy nebo matky v domácnosti. Tak jako ve většině evropských států i PETL přiznává pozůstalým náhradu výživy, kterou jim poškozený poskytoval nebo měl poskytovat, přičemž pozůstalých neomezuje pouze na příbuzné, ale zahrnuje sem i osoby, kterým poškozený tuto výživu fakticky poskytoval. Výše náhrady za imateriální újmu dle PETL by měla kompenzovat všechny vytrpěné bolesti a taky škůdcovo zavinění za podmínky, že tento jeho vnitřní stav byl jednou z příčin, která výrazně přispěla k utrpení poškozeného.

1.2 Protiprávní jednání

Občanský zákoník stanovuje obecnou povinnost k náhradě újmy, která byla způsobena porušením zákona, porušením smluvní povinnosti a úmyslným porušením dobrých mravů. Protiprávním jednáním rozumíme konání i opomenutí, přičemž oba tyto způsoby představují lidské jednání ovladatelné vůlí. Fyzické donucení, kdy jednající neprojevuje svou vůli, nebo reflexní pohyby, či jednání člověka pod vlivem hypnózy nejsou konáním, které by mohlo založit odpovědnost. Odpovědnost za zdržení se určitého konání neboli opomenutí může vzniknout pouze v případech, ve kterých je založena právní povinnost konat zákonem, smlouvou, rozhodnutím soudu či jiného orgánu veřejné moci, apod.⁴ Škůdce se dopustí protiprávního jednání tím, že poruší povinnost stanovenou zákonem nebo poruší povinnost vyplývající ze smlouvy, kterou

---

³ ELISCHER, David. *Pojetí škody, resp. Újmy v aktuálních dokumentech Evropského deliktního „soft law“*. Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2011, roč. 2011, č. 4.

⁴ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1543 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

uzavřel, nebo úmyslně poruší dobré mravy.⁵ Dobré mravy je těžké definovat, jelikož se v průběhu času mění, protože „*netvoří společenský normativní systém, nýbrž jsou měřítkem etického hodnocení konkrétních situací odpovídajícím obecně uznávaným pravidlům slušnosti, poctivého styku apod.*“⁶ Újma na zdraví způsobená porušením dobrých mravů může vzniknout například v případě obtěžování pacienta lékařem nebo činění nevhodných návrhů pacientovi, kterému by v důsledku jednání lékaře vznikla duševní újma. Dovolím si říct, že častěji bude újma na zdraví způsobena porušením zákona nebo smluvní povinnosti, proto se v dalších kapitolách budu věnovat těmto typům vzniku újmy na zdraví.

1.2.1 Porušení zákonné povinnosti

Povinností ze zákona se rozumí každá povinnost, která je stanovena zákonem. Osoba, která jedná v rozporu se zákonem, se dopouští protiprávního jednání. Porušením povinností vzniká objektivně vzniklý rozpor mezi jednáním či opomenutím škůdce a mezi tím, jak jednat měl, aby nedošlo k porušení povinnosti. Důležité je zmínit, že k náhradě škody nebo újmy je povinen škůdce, který svým porušením zákonné povinnosti zasáhne nejen absolutní právo poškozeného, ale i když zasáhne jiná práva poškozeného, která jsou stanovena na ochranu absolutního práva.⁷ Půjde o právo, které právní předpis přiznává poškozenému, a které působí vůči konkrétní osobě a ukládá jí povinnost zdržet se všeho, čím by mohla zasáhnout nositele jiných práv ve výkonu jeho oprávnění.⁸ Proto bude důležité správně vykládat ochranné normy, jelikož každá ochranná norma směřuje k ochraně různých statků různých osob. Například bude potřebné zjistit, zda poškozený patří do skupiny osob, k jejichž ochraně slouží ustanovení § 207 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Smyslem tohoto ustanovení je chránit majitele před neoprávněným užíváním věci.

---

⁵ NOVOTNÝ, Petr, Pavel KOUKAL a Eva ZAHOŘOVÁ. *Nový občanský zákoník: náhrada škody*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2014, 31 s. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5165-8.

⁶ VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, 95 s. Praktik. ISBN 978-807-5020-451.

⁷ NOVOTNÝ, Petr, Pavel KOUKAL a Eva ZAHOŘOVÁ. *Nový občanský zákoník: náhrada škody*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2014, 37 s. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5165-8.

⁸ ŠVESTKA, J; DVOŘÁK, J; FIALA, J a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, xxxvi, 931 s. Komentáře (Wolters Kluwer). ISBN 978-807-4783-692.

Chráněn je pouze majitel motorového vozidla před neoprávněným užíváním jeho automobilu, což znamená, že při způsobení nehody škůdcem tato ochranná norma neslouží k ochraně ostatních účastníků nehody.⁹ Tato druhá skutková podstata ustanovení § 2910 občanského zákoníku se uplatní v případě, kdy je porušena norma, která chrání před vznikem určité újmy, a proto bude možné odškodnit i jinou újmu než jen újmu způsobenou na absolutním právu. Absolutními právy rozumíme hlavně osobnostní práva, věcná práva a práva k nehmotným statkům.

Při způsobení újmy porušením ochranné normy nebo porušením smluvní povinnosti a při porušení dobrých mravů lze hovořit o odškodnění čistě ekonomické újmy (tzv. Pure economic loss),¹⁰ která není ani újmou na zdraví ani na majetku. Jedná se v podstatě o nepřímou škodu, která vznikla v důsledku protiprávního činu, přičemž se projevuje ve sféře ekonomických vztahů. Lze si to představit na příkladu dopravní nehody, kdy poškozený, který utrpěl vážnou újmu na zdraví, se nemohl dostavit na obchodní jednání a neuzavřel významnou obchodní transakci. Nejvyšší soud se již v minulosti vyjádřil ke kompenzaci čistě ekonomické újmy, když zamítl rozhodnutí nižších soudů, které příčinnou souvislost mezi tímto typem újmy a jednáním škůdce neshledaly. V kauze dopravní nehody se poškozený podnikatel domáhal přiznání ušlého zisku, který mu byl způsoben tím, že se kvůli dopravní nehodě zaviněné škůdcem nedostavil na důležité jednání, předmětem kterého bylo uzavření výhodné kupní smlouvy. Nejvyšší soud se neztotožnil s rozhodnutími nižších instancí a stanovil, že *„Znemožní-li totiž žalovaný zaviněným poškozením vozidla žalobci, aby se dostavil k jednání nezbytnému k uzavření smluv, odpovídá i za ušlý zisk, pokud vznikl absencí žalobce u obchodního jednání; okolnost, že žalovaný zároveň odpovídá za škodu na vozidle žalobce, nevylučuje příčinnou souvislost mezi porušením právní povinnosti ústícím v poškození vozu a škodou, která žalobci vznikla tím, že nedošlo k uzavření smluv, z nichž mu měl vzniknout prospěch.“*¹¹

---

⁹ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1549 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹⁰ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1547 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 05. 2001, sp. zn. 25 Cdo 1946/2000

1.2.2 Porušení smluvní povinnosti

V případě porušení smluvní povinnosti je strana, která porušila tuto povinnost, povinna nahradit z toho vzniklou škodu nebo újmu nejen druhé smluvní straně, ale i poškozenému, který sice nebyl spolukontrahentem, ale povinnost, která byla porušena, sloužila k ochraně práv poškozeného.¹² Přestože je toto protiprávní jednání založeno na objektivním principu odpovědnosti, občanský zákoník stanovuje liberační důvody, kterými jsou „*skutečnosti vzniklé nezávisle na vůli škůdce, které škůdce nemohl předvídat a které mu brání ve splnění jinak možné povinnosti.*“¹³ Nepředvídatelnost a nepřekonatelnost se posuzuje podle objektivního měřítka a standardu řádné péče, čili škůdce při vynaložení řádné péče nemohl tuto překážku předvídat a nemohl jí zabránit. Musí se jednat o vnější okolnost, která nastane bez ohledu na vůli škůdce, například přírodní událost – záplava, vichřice, dále to může být okolnost vznikající ve společnosti – státní převrat, válka, bojkot. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí¹⁴ z roku 1999 vymezil nepředvídatelnou škodu za takovou škodu „*jejíž vznik nemohla tato osoba předvídat s přihlédnutím ke všem skutečnostem, které znala nebo měla při obvyklé péči znát v době vzniku závazkového vztahu, a právem se tedy domnívala, že z porušení povinnosti, kterého se dopustila, taková škoda vzniknout nemůže.*“ Výše uvedený liberační důvod však neplatí v případě, že je škůdce v prodlení se splněním své povinnosti, jelikož by nebylo spravedlivé se vymlouvat na překážku v době, kdy škůdce je již v prodlení a tudíž již porušil svou povinnost poskytnout své plnění dle smlouvy řádně a včas. Liberační důvod dále nesvědčí povinnému v případě, kdy překážka vznikla z osobních poměrů škůdce, nebo se jedná o překážku, kterou povinný měl povinnost překonat dle ujednání ve smlouvě.

---

¹² NOVOTNÝ, Petr, Pavel KOUKAL a Eva ZAHOŘOVÁ. *Nový občanský zákoník: náhrada škody*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2014, 38 s. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5165-8.

¹³ ŠVESTKA, J; DVOŘÁK, J; FIALA, J a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, xxxvi, 965 s. Komentáře (Wolters Kluwer). ISBN 978-807-4783-692.

¹⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 02. 02. 2000, sp. zn. 29 Cdo 2001/99

1.3 Škoda

Škoda představuje újmu na majetku, na jmění, zatímco újma neboli imateriální škoda se projevuje ve sféře nemajetkové a nahrazuje se pouze v případech, ve kterých to stanoví zákon nebo si to strany výslovně ujednají. Pod nemajetkovou újmu lze zařadit jakoukoli újmu, která pro poškozeného nepředstavuje škodu na majetku nebo ušlý zisk. Nemajetková újma spočívá v neoprávněném zásahu do osobnostních práv nebo do jiných, právem chráněných statků.¹⁵ Nemajetková újma se pro účely tohoto tématu nahrazuje pouze v případech, kdy dojde k zásahu přirozených práv člověka a to u osob, které újmu, která vznikla poškozenému, pociťují jako své osobní neštěstí.

Primárně se škoda nahrazuje uvedením do předešlého vztahu (*restitutio in integrum*), pokud to není možné, hradí se škoda v penězích. Tato naturální restituce směřuje k obnovení stavu, který tady byl před vznikem újmy, ve většině případů půjde o různé opravy nebo výměny poškozené věci za nové. U újmy na zdraví to je ale málokdy možné. Jelikož již vzniklou nemajetkovou újmu nelze vrátit do stavu před vznikem újmy, poskytuje se přiměřené zadostiučinění v penězích, případně jiný způsob odškodnění za podmínky, že tento způsob odčiní újmu lépe než peníze. V některých případech může poškozený dosáhnout větší satisfakce omluvou od škůdce či uveřejněním soudního výroku v médiích nežli zaplacením peněžní částky. Důležité je dodržení podmínky stanovené občanským zákoníkem, aby poskytnuté zadostiučinění bylo přiměřené. K hodnocení přiměřenosti slouží různé skutečnosti, a to příkladem způsob zásahu, vliv újmy na postiženého (v rodině, kariéře apod.), rozsah újmy, okolnosti na straně škůdce (pohnutka, míra zavinění, lítost po protiprávném jednání, vztah s poškozeným) a na straně poškozeného (spoluzavinění, odpuštění).¹⁶ Přiměřenost se dále posuzuje podle času, který uplynul od vzniku újmy. Při vzniku újmy na přirozených právech se nahrazuje jak škoda, tak i nemajetková újma a duševní útrapy. Pod pojmem duševní útrapy rozumíme „*vnitřní mučivé pocity, které mohou, ale nemusejí mít přímou vazbu na tělesná zranění (prožívaná trýzeň, strach, smutek,*

---

¹⁵ NOVOTNÝ, Petr, Pavel KOUKAL a Eva ZAHOŘOVÁ. *Nový občanský zákoník: náhrada škody*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2014, 20 s. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5165-8.

¹⁶ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1648 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

zármutek, pocit ponížení apod.).“¹⁷ U někoho se tyto útrapy projevují i navenek, například pláčem, zrychleným dechem, koktáním, problémy s dýcháním, zvýšeným tepem, nespavostí, u jiného se to nemusí projevovat fyzicky, ale prožívá je pouze ve svém vnitřku, což je předmětem zkoumání psychologů a psychiatrů.

Loss of chance vyjadřuje újmu, v důsledku které poškozený ztratil šanci na budoucí prospěch či zlepšení.¹⁸ Na rozdíl od ušlého zisku, který je nahrazován poškozenému v případě, kdy očekávaný zisk či výdělek nebude dosažen kvůli újmě na zdraví, doktrína loss of chance představuje nejistý prospěch, což znamená, že i kdyby nedošlo k protiprávnímu jednání, není jisté, zda by došlo k naplnění šance, která byla zmařena. Například nelze jednoznačně říct, že pacient, který byl špatně diagnostikován a touto chybou ztratil možnost na vyléčení, by se vyléčil i v případě, že by k tomuto omylu nedošlo. Nebo zda by poškozený uspěl na pracovním pohovoru, ke kterému se nedostavil, protože byl zraněn v automobilové nehodě. K odškodňování ztráty šancí se vyjádřil Ústavní soud, který stanovil, že *„není rozumného, legitimního důvodu tvrdit, že na jedné straně v případě zhoršení zdravotního stavu má škůdce povinnost vyrovnat či zmírnit nevýhody, které poškozený utrpěl v důsledku protiprávního jednání škůdce (nepříznivý následek odpovídající protiprávnímu zásahu), tak na straně druhé v případě ztráty očekávaného zlepšení zdraví nic vyrovnávat či zmírňovat nemusí.“¹⁹*

1.4 Kauzalita

Francouzské civilní právo používá pro zjištění kauzálního vztahu teorii rovnocennosti podmínek, která stanovuje, že kauzální nexus není založen, pokud se nedokáže, že škoda by nevznikla, kdyby tam chyběl ten posuzovaný faktor. Například u špatného či neúplného informování pacienta o rizicích zákroku není založen kauzální nexus za podmínky, že byl-li by poškozený řádně informován o rizicích zákroku, stejně by zákrok podstoupil a tudíž by úplné a správné informace nezměnili jeho rozhodnutí. Příčinná souvislost je dle mého názoru jednou z nejdůležitějších podmínek, která musí být splněna, aby bylo možné přiznat náhradu újmy. Český právní systém rozlišuje dvě

---

¹⁷ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1701 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

¹⁸ VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, 82 s. Praktik. ISBN 978-807-5020-451.

¹⁹ Nález Ústavního soudu České Republiky ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. III. ÚS 2253/13.

teorie, teorii podmínky neboli tzv. *conditio sine qua non* a teorii adekvátní příčinné souvislosti tzv. *adequacy of causation*. Teorie podmínky řeší otázku skutkovou, protože stanovuje, že protiprávní jednání musí být faktickou příčinou konkrétního následku, aby byl založen vztah odpovědnosti.²⁰ Zabývá se otázkou, zda by mohlo dojít k určitému následku, kdyby chyběla konkrétní příčina. Ve věci *Barnett v. Chelsea & Kensington Hospital Management Committee* z roku 1968 soud posuzoval existenci příčinné souvislosti mezi smrtí pacienta, který přišel za lékařem kvůli bolesti břicha, a lékařovým jednáním, které spočívalo v odmítnutí vyšetření pacienta, který následně zemřel. Bylo zjištěno, že se jednalo o akutní otravu, u které by nebylo možné v tak krátké době zjistit látku, která způsobila otravu, a tudíž by nebylo možné pacienta zachránit, i kdyby lékař postupoval dle *lege artis* a pacienta by přijal a vyšetřil. Soud proto rozhodl, že zde není přítomen kauzální nexus, jelikož lékařovo jednání nebylo příčinou smrti pacienta, a proto rozhodl ve prospěch nemocnice. Domnívám se, že by se toto rozhodnutí soudu mohlo aplikovat i na naši právní úpravu, jelikož při zkoumání příčinné souvislosti se zjišťuje, zda určitá skutečnost je podmínkou vzniku újmy. Ptáme se, zda by určitá újma nastala bez této skutečnosti, nebo zda by nastala takovým způsobem, jakým nastala bez přítomnosti zkoumané skutečnosti. Ve výše uvedeném případě by tedy příčinná souvislost nebyla shledána, protože ke vzniku újmy by došlo, i kdyby lékař pacienta vyšetřil.

Dle rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z roku 2011 je významná teorie adekvátní příčinné souvislosti, dle které, jestliže je škoda podle obecné povahy, obvyklého chodu věcí a zkušeností adekvátním důsledkem protiprávního úkonu nebo škodné události, je založena příčinná souvislost.²¹ Teorie adekvátní příčinné souvislosti vychází z pravděpodobnosti následku, a to „*jestliže je škoda podle obecné povahy, obvyklého chodu věcí a zkušeností adekvátním důsledkem protiprávního úkonu.*“²² Tato teorie v podstatě doplňuje teorii podmínky, protože přestože je příčinná souvislost dle teorie podmínky prokázána, neznamená to, že bude splněna i teorie adekvátní příčinné

---

²⁰ VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, 88 s. Praktik. ISBN 978-807-5020-451.

²¹ VRAJÍK, Michal. *Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích*. 1. vyd. Olomouc: Anag, 2014, 648 s. Právo (Anag). ISBN 978-807-2638-468.

²² VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, 90 s. Praktik. ISBN 978-807-5020-451.

souvislosti, a to za podmínky, že došlo k újmě či škodě, která není pro škůdce dle obvyklého chodu věcí předvídatelná. Česká úprava je oproti angloamerické úpravě mnohem přísnější, protože požaduje, aby poškozený prokázal kauzální nexus téměř úplně bez pochybností. Ve sporech mezi lékařem a pacientem je pacient ve slabší pozici a je velmi obtížné prokazovat se stoprocentní jistotou, že lékař špatně postupoval, nebo že nepostupoval dle lege artis. Na problémy prokázat se stoprocentní jistotou příčinnou souvislost mezi protiprávním jednáním lékaře a újmou poukázal Ústavní soud v rozhodnutí²³ z roku 2008, když stanovil, že prokázat kauzální nexus mezi postupem non lege artis a újmou na zdraví nade vši pochybnost se jeví jako nereálné a nedosažitelné. Ústavní soud stanovil, že lékař zasahuje do složitého mechanismu, kterým lidské tělo je, a mění tak „přirozený běh věcí“, poškozený v podstatě nemá šanci prokázat, že lékař opomenul postupovat dle lege artis, protože ne zvolil postup, podle kterého postupovat mohl a měl. Ústavní soud přitom poukázal na postavení pacienta v těchto sporech, když judikoval, že *„Prokázat, že právě a pouze toto opomenutí tvoří se škodlivým důsledkem ničím nenarušený vztah, je v podstatě nemožné. V důsledku toho je výrazně oslabeno postavení poškozeného. Vzhledem k tomu, že pojem příčinná souvislost není právními předpisy v České republice nijak definován, což ostatně zdůraznil ve svém rozsudku i nalézací soud, nic nebrání judikatuře českých soudů, aby požadavek "stoprocentně" prokazované příčinné souvislosti přehodnotila a přijala adekvátnější a realističtější výklad "způsobení škody", který by vyrovnával slabší postavení poškozených. Naznačené řešení užívané v zemích common law se dle přesvědčení Ústavního soudu více přibližuje ideji spravedlivého řešení následků majících původ ve vztahu lékař - pacient, který je třeba nahlížet jako vztah panství, v němž má z mnoha důvodů, avšak především z důvodů znalostních, převahu moci právě lékař. Proto je třeba důsledněji chránit pacientovo základní právo na tělesnou integritu a v posledku, jak dokazuje řešený případ, i právo na život, a to i skrze výklad příslušných ustanovení občanského zákoníku týkajících se náhrady škody.“*²⁴ S tímto názorem se plně ztotožňuji a přikláním se k soudní praxi fungující v common law zemích, kde v občanském řízení, nikoliv v trestním, stačí prokázat tvrzenou skutečnost na základě principu vyšší míry pravděpodobnosti.

---

²³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/2008 (U 10/50 SbNU 451)

²⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/2008 (U 10/50 SbNU 451)

Nejvyšší soud s názorem Ústavního soudu zřejmě nesouhlasí, protože v rozhodnutí²⁵, ve kterém se pacient nakazil hepatitidou typu C v době, kdy byl hospitalizován v zdravotnickém zařízení, neshledal příčinnou souvislost mezi nakažením pacienta a mezi jeho hospitalizací v nemocnici. Přestože znalci v posudcích vyjádřili pravděpodobnost, že se poškozený nakazil hepatitidou důsledkem hospitalizace ve zdravotnickém zařízení, Krajský soud změnil rozhodnutí soudu prvního stupně, přičemž stanovil, že předpoklady pro vznik odpovědnosti zdravotnického zařízení nejsou naplněny, protože „*existence příčinné souvislosti musí být postavena najisto. Nestačí důkaz, že při léčbě u žalované byly použity krevní konzervy, s nimiž je spojeno vysoké riziko přenosu hepatitidy, musí být podán důkaz, že konzerva, nástroj nebo přístroj byly infikovány virem hepatitidy C, a pak lze dovést příčinnou souvislost mezi užitím infikované věci a onemocněním.*”²⁶ V posuzovaném případě šlo o odpovědnost dle ustanovení § 421a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a to o objektivní odpovědnost, kdy je škoda způsobena okolnostmi majícími původ v povaze použitého přístroje nebo jiné věci. Nejvyšší soud stanovil, že „*pouhá pravděpodobnost, že škoda mohla tvrzeným způsobem vzniknout, nepostačuje*”²⁷ a tudíž, když nebylo stoprocentně zjištěno, že hepatitida poškozeného byla způsobena krevními konzervami, nejsou splněny předpoklady pro založení odpovědnosti zdravotnického zařízení.

Dle mého názoru není možné požadovat od pacienta, aby prokázal kauzální nexus mezi lékařovým jednáním a vzniklou újmou stoprocentně. Pacient je ve slabší pozici než lékař, vztah mezi lékařem a pacientem není rovnocenný, a proto by práva pacienta měla být posílena tak, že by stačilo prokázat příčinnou souvislost na základě principu pravděpodobnosti tzv. on the balance of probabilities, obdobně jako v angloamerických zemích. Když bychom aplikovali tento princip na výše popsané rozhodnutí Nejvyššího soudu, k úspěšnému prokázání kauzality by stačila pouhá pravděpodobnost nákazy, čím vyšší by byla tato pravděpodobnost, tím vyšší náhrada újmy by měla být poskytnuta. Přísně nastavená pravidla a požadavky mohou znemožnit uplatňování práv pacientů.

---

²⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 03. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4758/2008

²⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 03. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4758/2008

²⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 03. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4758/2008

1.5 Zavinění

Zavinění na rozdíl od ostatních předpokladů, které musí být splněny, aby byla založena odpovědnost, se váže k psychickému stavu škůdce, čili k jeho vnitřnímu vztahu k jednání a následku. Zavinění se skládá ze dvou složek, rozumové a volní. Rozumová složka představuje uvědomování si určitých skutečností, vnímání, předvídatelnost založenou na zkušenostech a znalostech jednatelova. Volní složka, na druhé straně, vyjadřuje vůli jednatelova, jeho chtění, nebo smíření se s určitou skutečností.²⁸ Jsou-li přítomné obě složky, jedná se o úmyslné zavinění, a chybí-li složka vůle, půjde o nedbalostní zavinění.

Občanský zákoník presumuje zavinění z nedbalosti při porušení povinnosti, která je stanovena zákonem. Právě tato objektivní odpovědnost se bude ve sporech mezi lékařem a pacientem častěji vyskytovat, jelikož vztah mezi pacientem a lékařem má většinou smluvní základ.²⁹

Smluvní porušení povinnosti je na rozdíl od porušení zákonné povinnosti postaveno na objektivní odpovědnosti, tudíž škůdce bude odpovídat za způsobenou újmu, kterou nezavinil. Škůdce se zproští odpovědnosti, prokáže-li alespoň jeden z liberačních důvodů, kterými jsou například *vis maior* nebo spoluzavinění poškozeného. V případech porušení povinnosti stanovené zákonem se vyžaduje zavinění škůdce, přičemž zavinění z nedbalosti je presumováno.³⁰ Tato domněnka nedbalosti je založena na předpokladu, že lze očekávat, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka, který užívá s běžnou péčí a opatrností,³¹ čili každý je povinen zachovávat obecný standard péče stanovující jednání, kterým by jednala osoba průměrných vlastností. Prokáže-li škůdce, že nebyl schopen jednat dle tohoto standardu důsledkem subjektivních okolností např. „*nemohl za náležitého a jemu možného vypětí vůle rozpoznat, že ohrožuje cizí zájmy, že jeho jednání je nedovolené a on nemohl*

---

²⁸ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1557 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

²⁹ VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, 92 s. Praktik. ISBN 978-807-5020-451.

³⁰ Ustanovení § 2911 občanského zákoníku: „*Způsobí-li škůdce poškozenému škodu porušením zákonné povinnosti, má se za to, že škodu zavinil z nedbalosti.*“

³¹ Dále viz ustanovení § 4 občanského zákoníku

*jednat jinak*³², vyvrátí tím domněnku nedbalosti a tudíž i povinnost nahradit újmu. Při porušení dobrých mravů se vyžaduje úmysl škůdce. Ve sporech mezi lékařem a pacientem se nejčastěji bude jednat o porušení zákonné a smluvní povinnosti, přičemž tohoto protiprávního jednání se lékař může dopustit konáním i opomenutím. Nejčastějším protiprávním jednáním je postup *non lege artis*.³³ Právě v případě smluvního poskytování zdravotních služeb bude lékař odpovědným k náhradě újmy na zdraví, přestože ji nezavinil. Svě odpovědnosti se bude moct zprostit, pokud prokáže, že nastala nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka.³⁴

1.6 Újma na zdraví

Újma na zdraví může vzniknout zásahem do tělesné integrity a taktéž zásahem do duševní integrity. Ublížení na zdraví přitom není pouze zhoršení zdravotního stavu poškozeného ve srovnání se stavem před vznikem škodné události, ale „*těž ztráta jeho očekávaného zlepšení způsobená vadami postupu poskytovatele zdravotní služby*.“³⁵ Újma na zdraví je svébytným druhem újmy, za kterou náleží poškozenému kompenzace za vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy, náhrada za ztížení společenského uplatnění, vznikne-li poškozenému překážka lepší budoucnosti. Bolest je psychický stav, který vzniká v důsledku poškození živé tkáně organismu, může však vzniknout z psychických příčin. Bolest se projevuje různými příznaky, či už fyzickými (zvracení, potíže s dýcháním, pláč, nehybnost, atp.) nebo psychickými (nechuť na jídlo, nespavost, skleslost, deprese, atp.). U společenského uplatnění můžeme hovořit o omezení či ztrátě možnosti žít plnohodnotný život ve všech sférách života, a to ve sféře profesní, rodinné, rekreační, sportovní, ve sféře mezilidských vztahů, intimního života, apod. Vždy se

---

³² HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1563 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

³³ Postup *lege artis* dle zákona č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách, ustanovení § 4 odst. 5. : „*Náležitou odbornou úrovní se rozumí poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienty, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti*.“

³⁴ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1575 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

³⁵ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1706 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

posuzuje stav před vznikem újmy s ustáleným stavem po poskytnuté léčbě s ohledem na individuální okolnosti případu a s ohledem na poškozeného, protože stejná újma může být vnímána odlišně u různých poškozených. Například amputace dolní končetiny u profesionální lyžařky se projeví znatelněji v jejím profesním životě než u poškozené, která se živí prací u počítače. Dalšími kritérii sloužícími pro určení výše kompenzace za ztížení společenského uplatnění je věk poškozeného, skutečnost, zda již má partnera či děti, protože ublížení na zdraví, které vedlo ke ztrátě reprodukční schopnosti, se posoudí rozdílně u ženy, která již má svou rodinu a u dívky, která je svobodná a její šance na založení vlastní rodiny byla újmou zmařena. Je důležité poznamenat, že v případě způsobení závažné újmy na zdraví u člověka, který má ve srovnání se zdravým člověkem velkou náchylnost ke vzniku újmy na zdraví, protože právě podstoupil náročnou operaci nebo jde o chronicky nemocného člověka, neexistuje důvod k tomu, aby se škůdcem bylo jednáno tak, jako by způsobil újmu zdravému člověku. Poškozený nemůže mít sníženou ochranu svých práv jen z toho důvodu, že již měl špatný zdravotní stav, a proto se újma u něj projevila závažněji než u zdravého člověka. Pro lepší přehled uvádím jednotlivé typy odškodnění³⁶:

- a) bolestné za vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy
- b) náhrada za způsobené duševní útrapy (duševní deprese během léčby, strach o život, o budoucnost apod.)
- c) náhrada za ztížení společenského uplatnění
- d) náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti
  - hradí se rozdíl mezi průměrným výdělkem poškozeného před vznikem újmy a již vyplacenou částkou, kterou poškozený obdržel od pojišťovny či na základě jiných právních předpisů. Žáci a studenti mají právo na tuto náhradu ode dne, kdy měla skončit jejich povinná školní docházka

---

³⁶ ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část, deliktní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, 136 s. Monografie (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3804-961.

- e) náhrada za ztrátu na výdělkem po skončení pracovní neschopnosti, při invaliditě
  - nahrazuje se rozdíl mezi výdělkem, který poškozený měl před vznikem újmy a mezi výdělkem, který má poškozený v důsledku způsobené újmy. V rámci této náhrady se odčítá také zvýšená námaha nebo úsilí, které poškozený musí vynakládat pro získání výdělkem. V případě, že po skončení pracovní neschopnosti se stane poškozený nezaměstnaným, určí se pro výpočet náhrady jeho výdělek jako pravděpodobný výdělek, který by dosahoval, kdyby zde byl dostatek pracovních nabídek³⁷

- f) náhrada za ztrátu na důchodu
  - hradí se rozdíl mezi důchodem, na který vznikl poškozenému nárok a mezi důchodem, na který by mu vznikl nárok, když bychom do základu pro vyměření důchodu zahrnuli náhradu za ztrátu na výdělkem po skončení pracovní neschopnosti

- g) náhrada za bezplatně poskytovanou práci poškozeným
  - jedná se o dobrovolné práce, pomoc v domácnosti nebo v domově důchodců. Náhrada se určí dle tržní hodnoty této bezplatně prováděné práce³⁸

- h) náhrada nákladů na výživu pozůstalým
  - náhrada se poskytuje nejen těm pozůstalým, kterým zemřelý byl povinen poskytovat výživu ke dni svého úmrtí, ale na základě zásady slušnosti a uvážení soudu se příspěvek může poskytnout také tomu, komu zemřelý výživu poskytoval dobrovolně

---

³⁷ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1735 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

³⁸ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1740 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

i) náhrada za účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví poškozeného, o jeho osobnost či domácnost

- Ten, kdo pečoval o zdraví poškozeného nebo o jeho domácnost má nárok na náhradu těchto nákladů, byly-li účelně použity. Tato náhrada tudíž patří široké skupině osob, od poškozeného, přes toho, kdo o něj skutečně pečoval bez ohledu na příbuzenský vztah. Pod pojmem náklady spojené s péčí o zdraví poškozeného, o jeho osobu a domácnost, rozumíme ty náklady, které nejsou již kryty ze všeobecného zdravotního pojištění, např. převoz do nemocnice, léky, zdravotnické pomůcky, rehabilitace, nákupy, vaření, úklid, apod.³⁹ Patří sem nejen náklady léčby, zdravotní pomůcky, léčiva, procedury či rehabilitace, ale taktéž náklady na péči o poškozeného a o jeho domácnost, který kvůli postižení není schopen postarat se sám o sebe a o svou domácnost. Tato druhá kategorie představuje náhradu za neschopnost vykonávat běžné činnosti, jakými jsou například osobní hygiena, oblékání, příprava a přijímání potravy, pití, vaření, úklid, nákupy, či vyřizování věcí na poště a úřadech. Je-li poškozenému přiznán příspěvek na péči dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, soud by měl o tento příspěvek snížit tuto náhradu. Kompenzace za tyto náklady se poskytuje jednorázově, přičemž lze požadovat zálohu na tyto výdaje od škůdce.

j) náklady pohřbu

- náhrada se poskytuje tomu, kdo vynaložil přiměřené náklady spojené s pohřbem, přičemž se mu nenahrazuje to, co mu již bylo poskytnuto dle jiného právního předpisu.

Všechny důchody mohou být vypláceny v pravidelných platbách nebo jednorázově – odbytné. Odbytné představuje jednorázové plnění nahrazující dávky peněžitého důchodu. K přiznání odbytného je potřebná žádost poškozeného a dostatečně důležitý

---

³⁹ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1725 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

důvod, přičemž soud bude brát v úvahu také zájmy škůdce, aby tím nebyl poškozen, jelikož se nejedná o sankční náhradu. Nárok na odškodnění újmy na zdraví se promlčuje v subjektivní lhůtě tří let, přičemž tato lhůta začíná běžet od okamžiku, kdy toto právo mohlo být poprvé uplatněno u orgánu veřejné moci (např. soudu), to je tehdy, kdy se poškozený dozví o újmě a o tom, kdo za ní odpovídá, protože tyto okolnosti se nemusí nutně shodovat s datem vzniku újmy. Například lékař provede operaci non lege artis, přičemž následky této operace se mohou ukázat až postupem času, když pacient začne mít komplikace, nebo se to projeví na následné kontrole. Přestože je občanským zákoníkem stanovena objektivní promlčecí lhůta, která je 10 let ode dne, kdy škoda vznikla, v případě úmyslného způsobení škody je to 15 let, tak se tato úprava neaplikuje pro práva vzniklá z újmy na zdraví, životě a na svobodě.⁴⁰

1.6.1 Duševní útrapy osob blízkých

Občanský zákoník umožňuje odškodnit duševní útrapy manžela, rodičů, dítěte a osob blízkých, které vznikly v důsledku usmrcení poškozeného, či v případě zvlášť závažného ublížení na zdraví poškozeného. U zvlášť závažného ublížení na zdraví se bude především jednat o závažná poranění mozku, kómatické stavy, špatný zdravotní stav poškozeného, který je odkázán na dýchací přístroje, apod. V těchto a dalších obdobných případech je mnohem těžší pro blízké osoby vidět poškozeného trpět bolestí po zbytek života, vidět jeho bezmocnost a jeho odtržení ze všech aktivit, než jeho smrt. Navíc duševní útrapy neboli tzv. reflexní újma, kterou prožívají osoby blízké poškozenému, mohou být někdy mnohem horší než by byla újma na zdraví způsobená přímo jim. Za účinnosti staré úpravy, která takové ustanovení neobsahovala, mohly blízké osoby požadovat odškodnění za citovou újmu kromě fixně určené částky v případě usmrcení poškozeného pouze prostřednictvím žaloby na ochranu osobnosti, Krajský soud v Ostravě k tomu poznamenal, že *„když mezi dvěma lidmi existují sociální, morální, citové a kulturní vztahy vytvořené v rámci jejich soukromého a rodinného života, může porušením práva na život jedné z nich dojít k neoprávněnému*

---

⁴⁰ PRUDIL, Lukáš. *Právo pro zdravotnické pracovníky*. Praha: Linde Praha, 2014, 116 s. ISBN 978-80-7201-929-8.

*zásahu do práva na soukromí druhého z nich.*⁴¹ Jedná se o tzv. sekundární oběti, které pociťují újmu na zdraví či životě, kterou utrpěla jím blízká osoba, jako vlastní neštěstí. Reflexivní újma představuje nervový šok a citovou újmu ve formě smutku, žalu či zármutku, přičemž se již nevztahuje na vznik psychického onemocnění, protože to již představuje samostatnou újmu na zdraví pro sekundární oběť. Výše odškodnění za nemajetkovou újmu by měla být určena podle zásady plné kompenzace nemajetkové újmy, v případě, že jí nelze takto určit, určí se podle zásady slušnosti.⁴² Oproti úpravě, která platila do konce roku 2013, kdy se výše náhrady škody určovala dle vyhlášky,⁴³ budou mít soudci více volnosti při rozhodování a do popředí bude vystupovat individualita člověka a jeho autonomie.⁴⁴ Přestože Nejvyšší soud České republiky vypracoval ve spolupráci se Společností medicínského práva, zástupci pojistitelů a dalších právnických a lékařských profesí Metodiku k náhradě nemajetkové újmy na zdraví, která bude sloužit jako pomůcka pro soudy k určování výše kompenzace, a které se věnuji v kapitole 1.8 této práce, tato Metodika upravuje pouze výpočet náhrady za bolest a za ztížení společenského uplatnění. V případě sekundárních obětí si bude muset soud vystačit pouze s dvěma výše uvedenými zásadami - plné kompenzace a slušnosti.

Na tuto problematiku neexistuje obecná odpověď, resp. konkrétní výše odškodnění, kterou by bylo možné aplikovat na každý případ. Pro určení výše této náhrady bude důležité posoudit a) vztah mezi poškozeným (zemřelým nebo poškozeným, kterému byla způsobena zvláště závažná újma na zdraví) a pozůstalým, b) věk zemřelého a pozůstalých, c) možná závislost na poškozeném, a to z důvodu peněžní či vyživovací závislosti, ale taktéž závislost na osobě poškozeného, například novorozence na matce. Důležitý je postoj škůdce, a to jak vnitřní postoj k protiprávnímu jednání, tak i vnější, který projevuje ve vztahu ke způsobenému následku a k pozůstalým. Omluva, lítost, případně pomoc pozůstalým může zmírnit bolest po ztrátě milované osoby, a naopak arogance nebo až bezohlednost může vést k zhoršení emocionálního stavu, k prohloubení depresí a tím i ke zvýšení náhrady za duševní

---

⁴¹ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1719 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁴² Dále viz ustanovení § 2958 občanského zákoníku

⁴³ Vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění

⁴⁴ VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, 75s. Praktik. ISBN 978-807-5020-451.

útrapy. Dalším kritériem pro určení výše tohoto odškodnění bude skutečnost, zda škůdce již poskytl nějaké peníze nebo pomoc pozůstalým. Soud zároveň musí hodnotit intenzitu vztahu mezi osobou blízkou a poškozeným, jelikož nebude spravedlivé přiznat stejné odškodné pro manžela, který poškozenou miloval, pečoval o ni a o děti, a na druhé straně pro manžela, který žil v oddělené domácnosti s poškozenou a jejich manželský svazek byl spíše formálním svazkem.

Smyslem tohoto typu odškodnění je vyvážit utrpení, které osoba blízká prožívá. Problematické se může jevit posuzování duševního stavu osoby blízké, protože každý jedinec se vypořádává se smrtí či těžkým postižením poškozeného svým způsobem a dokazovat tuto strast před soudem nebude ani lehké ani příjemné. Soud bude muset podrobně zkoumat vztah mezi poškozeným a osobou blízkou, aby nedošlo k tzv. kupčení s city, kdy pozůstalí za účelem přiznání vyšší náhrady budou předstírat blízký vztah se zemřelým.

1.7 Náhrada újmy způsobené nesprávnou informací nebo radou a náhrada újmy způsobené vadnou věcí

Nový institut, který zavedl občanský zákoník, je povinnost k náhradě újmy způsobené nesprávnou informací nebo radou.⁴⁵ Předpoklady, které musí být splněny, stanovují, že se musí jednat o odborníka, kterým je ve smyslu ustanovení § 5 občanského zákoníku ten, kdo se hlásí k odbornému výkonu veřejně nebo při jednání s osobou, dalším předpokladem je neúplná či nesprávná nebo škodlivá rada, která je poskytnuta za odměnu, vznik újmy poškozenému, příčinná souvislost mezi radou a újmou. Odborníkem může být profesionál ze svého oboru, např. advokát, účetní, lékař, ale také student příslušného oboru. Právo zde chrání osobu, která jedná s odborníkem a spoléhá se na jeho rady. Míra odbornosti se posuzuje dle průměrné míry znalostí, schopností a péčí spojenou s příslušným povoláním nebo stavem⁴⁶.

---

⁴⁵ Ustanovení § 2950 OZ: „Kdo se hlásí jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje jako odborník, nahradí škodu, způsobí-li ji neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu v záležitosti svého vědění nebo dovednosti. Jinak se hradí jen škoda, kterou někdo informací nebo radou způsobil vědomě.“

⁴⁶ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1677 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

Lékař poskytuje své služby nejdřív tím, že pacienta informuje, poradí mu a až následně rozhodne, jaké vyšetření či jaký zákrok je potřebné udělat. Následně po zákroku lékař informuje pacienta o tom, co smí a nesmí dělat, například, že má mít klid na lůžku, nesmí si namáhat operovanou část těla, má jíst hodně vitamínů, vyhýbat se přímému slunečnímu záření apod. Občanský zákoník zakládá tuto povinnost k odškodnění na objektivním principu bez možnosti liberace (vyjma spoluzavinění poškozeného), což se může zdát jako velmi přísná úprava pro lékaře.⁴⁷ Formulace ustanovení však není příliš jednoznačná, protože není jasné, zda tato informace či rada má představovat postup non lege artis, anebo stačí, aby jenom způsobila újmu, to znamená, že lékař dá radu nebo informaci pacientovi dle postupu lege artis, ale tato rada způsobí škodlivý následek. Bude v tomto případě lékař povinen k náhradě škody způsobené radou? Domnívám se, že by lékař neměl být odpovědný za poskytnutí rady či informace, pokud byl dodržen postup dle lege artis, protože nelze zaručit se stoprocentní jistotou, že tato rada bude fungovat a pacientovi pomůže. Z gramatického výkladu příslušného ustanovení vyplývá, že tato informace musí být neúplná, nesprávná nebo škodlivá, aby byla založena povinnost k náhradě škody, a contrario bude-li informace úplná, správná a způsobí škodlivý následek, podmínky pro vznik povinnosti k odškodnění nejsou splněné. Škodlivá rada se dle mého názoru váže nikoliv k následku, ale k samotné radě, jde o povahu rady, přičemž každý odborník si je vědom toho, zda rada, kterou poskytl, je dobrá nebo naopak škodlivá, čili může ublížit nebo způsobit škodu poškozenému. Kdyby se škodlivost vázala k následku, odborník by byl odpovědný, přestože by poskytl neškodlivou radu, která ovšem způsobila negativní následek.

V případě, že pacient utrpí újmu na zdraví způsobenou použitím vadné věci, posuzuje se tato újma nikoliv podle obecných ustanovení o náhradě újmy, ale dle speciálního ustanovení, které upravuje takto způsobenou újmu. Jedná se o objektivní odpovědnost bez liberačního důvodu, ale oproti předešlé úpravě však došlo k zmírnění této odpovědnosti, protože odpovědnost může vzniknout pouze v případě použití vadné věci. Při poskytování zdravotních služeb může dojít k otravě vyvolané lékem, použití

---

⁴⁷ VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, 98 s. Praktik. ISBN 978-807-5020-451.

vadné krevní konzervy,⁴⁸ použití vadné vyhřívací deky při operaci dítěte apod. V právní úpravě této odpovědnosti před rokem 2014 se odškodňovala také újma, která byla způsobena obecnou povahou a vlastností věci, což vedlo k absolutní odpovědnosti zdravotnického zařízení. Když věc způsobí újmu sama od sebe, nahradí tuto újmu ten, kdo nad ní měl dohled, nelze-li jej určit, nahradí ji vlastník věci. Tato osoba se může zprostit odpovědnosti za podmínky, že prokáže, že náležitý dohled nad věcí nezanedbala. Lékař podá pacientovi lék, který mu způsobí újmu na zdraví, přičemž samotný lék nebyl vadný a lékař postupoval dle lege artis a v souladu s příbalovým letákem pro aplikaci léku. Za splnění těchto podmínek by lékař neměl být odpovědný za způsobenou újmu pacientovi. Co všechno bude muset lékař prokázat, aby prokázal liberační důvod, se ukáže až časem v soudních rozhodnutích.

1.8 Metodika Nejvyššího soudu

Občanský zákoník přinesl zásadní změnu v určování výši odškodného za nemajetkovou újmu, když zrušil bodovou vyhlášku⁴⁹ a stanovil princip plné kompenzace způsobené újmy na zdraví, která by měla odpovídat zásadě slušnosti. Na druhé straně, důvodová zpráva k občanskému zákoníku uvádí možnost pro soudy vytvořit určitá pravidla k určování výše nemajetkové újmy. Možná i z tohoto důvodu Nejvyšší soud vypracoval „*Metodiku Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*“ (dále jen „Metodika“), která určuje systém pro výpočet odškodnění. Co se týče závaznosti této Metodiky, není považovaná za pramen práva, a proto není formálně závazná, ale lze předpokládat, že pro soudy bude závazná fakticky. Metodika by měla sloužit jako podklad pro soudce, kterým bude spolehlivě zjištěn stav poškozeného, způsobené újmy, jejich závažnost a dopad na život poškozeného na základě odborného lékařského hodnocení. Tento podklad by měl soudu ulehčit určit výši odškodného při dodržení základního principu proporcionality a zároveň stanovit kompenzaci na základě konkrétních okolností každého případu.

U odškodnění bolesti Metodika převzala systém bodového hodnocení ze zrušené vyhlášky, který určuje body podle míry bolesti a podle zasažení postiženého místa, čili

---

⁴⁸ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 1638 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

⁴⁹ Vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění

jakým částem těla či orgánů byla újma způsobena. Vznik bolesti se vztahuje k akutní fázi bolestivého stavu, kterým může být samotné protiprávní jednání, či až následná léčba, anebo stav po léčbě. Bolest se vyčísluje až v okamžiku, kdy došlo k určité stabilizaci této bolesti,⁵⁰ přičemž se posuzuje každý bolestivý stav, který byl zapříčiněn škodnou událostí. Do bodového hodnocení bolesti by měly být započteny kromě faktické bolesti i jiné faktory, jakými jsou obava ze ztráty života, stres, deprese a taky míra nepohodlí, které byly vyvolány bolestí. Lékařem, který bude posuzovat a bodovat bolestivý stav, by měl být znalec v příslušném odvětví zdravotnictví místo ošetřujícího lékaře poškozeného, kterému často chybí zkušenosti ve specializovaném oboru. V případě, že nastanou komplikace v léčbě a znalec to uzná za vhodné, je oprávněn zvýšit kompenzaci za bolest od 5 % při lehké komplikaci (např. infekce rány), až o 10 % při středně závažné komplikaci, která vyžaduje dlouhodobou léčbu nebo další zákrok, až o 15 % při závažné komplikaci, při které je nezbytná intenzivní léčba a více zákroků (např. pneumonie) až do 20 % při těžké komplikaci, která již ohrožuje zdraví či život člověka (např. různé orgánové selhání).⁵¹ Soud může takto vypočtenou náhradu zvýšit pouze za splnění podmínek, které stanovuje ustanovení § 2957 občanského zákoníku, kterými jsou například úmyslně způsobená újma, způsobení újmy s použitím lsti či pohrůžky, způsobení újmy v důsledku diskriminace poškozeného pro jeho etnický původ či víru a další obdobné závažné důvody.⁵²

Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví vydaná Světovou zdravotnickou organizací (dále jen „Metodika WHO“) byla inspirací pro výpočet kompenzace za ztížení společenského uplatnění. Metodika WHO obsahuje katalog všech devíti situací neboli oblastí lidského života, ve kterých se postižení může projevit. Zásadně se jedná o všechny funkční schopnosti, které mohou být ovlivněny, od aktivity, která vyjadřuje provádění různých úkonů, přes participaci, která označuje

---

⁵⁰ MALIŠ, Daniel. *Nová metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy* [epravo.cz](http://www.epravo.cz) [online]. [cit. 2015-03-13]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>

⁵¹ Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku). *Bulletin advokacie* [online]. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2014, roč. 2014, č. 12 [cit. 2015-01-13]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/file.php?id=11935>

⁵² Dále viz ustanovení § 2957 NOZ

zapojení se do životní situace,⁵³ například učení a aplikace znalostí, interpersonální vztahy, sociální život, komunikace, péče o sebe a domácnost, ekonomická činnost, rodinné vztahy, schopnost reprodukce, rekreace a volný čas, apod. Závažnost a dopad způsobené újmy v jednotlivých oblastech společenského zapojení poškozeného se posuzuje na základě vyjádření znalce z oboru, který určuje procentuální oslabení či ztrátu funkčních schopností ve dvou kategoriích - kapacita a výkon. Rozdíl mezi kapacitou a výkonem je v používání potřebných pomůcek, zatímco kapacita vyjadřuje schopnost poškozeného činit úkony bez pomůcek, výkon slouží pro provedení určité činnosti s těmito pomůckami. Vždy se posuzuje stav poškozeného již se způsobenou újmou se stavem, jaký tady byl před vzniklou újmou, nikoliv se zdravým člověkem. K určení snížení a omezení kapacity a výkonu slouží stupnice u všech 9 oblastí, která toto omezení procentuálně rozděluje do pěti skupin:

STUPEŇ	MÍRA OBTÍŽE	OMEZENÍ VYJÁDŘENÉ V PROCENTECH
0	žádná obtíž	0 – 4 %
1	lehká obtíž	5 – 24 %
2	středně těžká obtíž	25 – 49 %
3	těžká obtíž	50 – 95 %
4	úplná obtíž	96 – 100 %

System pro kompenzaci ztížení společenského uplatnění stejně jako pro odškodnění za bolest pojímá tuto újmu v širším smyslu, to znamená, že se neomezuje pouze na překážku lepší budoucnosti, ale zahrnuje také morální újmu, deprese, ztrátu možnosti, ztrátu možností mít lepší budoucnost.⁵⁴ Náhrada za ztížení společenského

⁵³ *Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví: MKF*. 1. české vyd. Překlad Jan Pfeiffer, Olga Švestková. Praha: Grada, [2008]., 280 s. ; ISBN 978-80-247-1587-2. [cit. 2014-11-13]. Dostupné z:

http://www.mpsv.cz/files/clanky/9867/klasifikace_funkcnich_schopnosti_disability_zdravi.pdf

⁵⁴ MALIŠ, Daniel. *Nová metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy epravo.cz* [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>

uplatnění se určuje ze základní rámcové částky, která je stanovena ve výši 10.051.200 Kč a představuje 400násobek průměrné hrubé měsíční nominální mzdy za kalendářní rok předcházející roku, v němž se ustálil zdravotní stav poškozeného.⁵⁵ Tato základní částka by měla být přiznaná poškozenému při 100% omezení, čili při úplném vyřazení poškozeného ze všech aktivit a společenského života. Je důležité zmínit, že věk poškozeného může představovat podstatnou změnu pro výši náhrady této kompenzace, protože soud může dle shora uvedeného systému náhradu za ztížení společenského uplatnění, zvýšit či snížit dle věku poškozeného, a to následovně:

Věk poškozeného	Modifikace náhrady za ztížení společenského uplatnění soudem	Procentuální změna základní náhrady ztížení společenského uplatnění
0 - 24 let	Zvýšení	+ 30 – 35 %
25 - 34 let	Zvýšení	+ 20 %
35 – 49 let	Zvýšení	+ 10 %
55 – 69 let	Snížení	- 10 %
70 let a víc	Snížení	- 20 %

Na výše uvedené tabulce je dobře vidět, že věk poškozeného by měl být při výpočtu náhrady za ztížení společenského uplatnění zohledněn, protože mladého poškozeného zasáhne újma rozdílně a v jiných oblastech života než staršího poškozeného. Lze si to představit na příkladu, ve kterém poškozený, kterým je mladý a zdravý člověk, utrpí újmu na zdraví, která změní a omezí celý jeho život, který má před sebou, a naopak, když tuto újmu utrpí starší člověk, který si již toho hodně užil, založil rodinu, budoval si kariéru a žil mnohem víc let bez tohoto postižení. Dalším kritériem, které může procentuálně náhradu zvýšit až o 30 % nebo jí snížit o 20 %, je míra, která vyjadřuje zapojení poškozeného do společenských aktivit před vznikem újmy. Lze si to představit na příkladu olympijského sportovce, který v důsledku způsobené újmy ztratí končetinu nebo zůstane ochrnutým do konce života. Lze mít za to, že tato újma mu

---

⁵⁵ Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku). *Bulletin advokacie* [online]. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2014, roč. 2014, č. 12 [cit. 2015-01-13]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/file.php?id=11935>

poškodila nebo až zničila jeho profesní uplatnění, ve srovnání s člověkem, který se sportu věnuje rekreačně, kdy újma nemusí znamenat tak citelný zásah. Jako kontroverzní a problematické se může jevit snížení tohoto druhu kompenzace kvůli podprůměrnému zapojení do společenských aktivit, dle mého názoru se může jednat o sociálně slabé osoby, bezdomovce či problémové osoby jako jsou kriminálníci, vandalové, apod.

Důležité je poznamenat, že celková přiznaná náhrada za ztížení společenského uplatnění by neměla být vyšší než dvojnásobek základní rámcové částky. Argumenty, které podporují tento limit, odkazují na odstranění subjektivizmu a libovůle při rozhodování soudů. Dalším argumentem je, že limit maximální výše za ztížení společenského uplatnění je v souladu s principy rovnosti a spravedlnosti, které stanovují, že obdobné případy se mají posuzovat obdobně, tudíž by se neměly objevovat výrazné odchylky ve výši odškodnění.⁵⁶ Na druhé straně si myslím, že tyto všechny principy by byly splněny, i kdyby maximální výše kompenzace za ztížení byla stanovena například na desetinásobek základní částky. V tomto případě by určitě vznikaly větší rozdíly v přiznaných náhradách, ale princip rovnosti neznamená absolutní rovnost, aby každý dostal stejně, ale aby každý dostal dle své zásluhy, a aby nevznikaly nedůvodné rozdíly mezi jedinci, což je rovnost relativní. K této problematice se již víckrát vyjádřil i náš Ústavní soud.⁵⁷

Ústavní soud se v této věci⁵⁸ zabýval diskrecí obecných soudů při určování výše náhrady za ztížení společenského uplatnění. V předmětné věci stěžovatelka při dopravní nehodě utrpěla závažná zranění, která vedla k paraplegii⁵⁹ dolních končetin, v důsledku čehož je poškozená odkázána na invalidní vozík do konce svého života a dále na pomoc

---

⁵⁶ Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku). *Bulletin advokacie* [online]. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2014, roč. 2014, č. 12 [cit. 2015-01-13]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/file.php?id=11935>

⁵⁷ viz Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 17. 09. 1992, sp. zn. Pl. ÚS 72/92: „Pokud bylo z rovnosti učiněno právo, je každý jednotlivec oprávněn, aby stát v mezích svých možností odstranil všechny faktické nerovnosti. Tato konstrukce však platí pouze tehdy, uvažujeme-li rovnost jako absolutní. Rovnost relativní, jak ji mají na mysli všechny moderní ústavy, požaduje pouze odstranění neodůvodněných rozdílů.” Dostupné z: http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/prilohy/sbirka_usneseni_a_nalezu.pdf

⁵⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 01. 10. 2014, sp. zn. I. ÚS 501/13

⁵⁹ oboustranné úplné ochrnutí dolních končetin

při základních životních úkonech. Soud prvního stupně zvýšil osminásobně vypočtenou částku za ztížení společenského uplatnění, protože shledal důvody hodné mimořádného zřetele, jelikož poškozená měla v době nehody 30 let a byla zdravá. S odůvodněním soudu se však neztotožnil odvolací soud ani Nejvyšší soud, a proto odvolací soud snížil tuto kompenzaci na pětinasobek, přičemž argumentoval, že v obdobné věci bylo přiznáno ještě mladší poškozené odškodnění ve výši šestinásobku vypočtené náhrady. Nejvyšší soud souhlasil s rozhodnutím odvolacího soudu s argumentací, že obdobné případy se mají posuzovat obdobně. Ústavní soud poukázal na chybějící řádné odůvodnění jak obecného soudu, tak i soudu odvolacího a Nejvyššího soudu, které je součástí práva na spravedlivý proces. V době rozhodnutí soudu byla účinná vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění pozdějších předpisů, která opravňovala soudy zvýšit vypočtenou náhradu za ztížení společenského uplatnění a bolesti ve zvlášť výjimečných případech hodných mimořádného zřetele (nyní to umožňuje výše zmíněná Metodika Nejvyššího soudu). V případě, že soud využije tuto pravomoc a zvýší vypočtenou náhradu, měl by toto svoje rozhodnutí vysvětlit a řádně odůvodnit. Ústavní soud vytknul soudu prvního stupně, že sice popsal postižení, které poškozená utrpěla, ale nepopsal jaké oblasti osobního, pracovního, rodinného a společenského života byly zasaženy a jakým způsobem. Ústavní soud dále poukázal na chybějící odůvodnění v rozhodnutí odvolacího soudu a Nejvyššího soudu, protože stanovil, že pouhé srovnání podobných případů není dostačující, hlavně v rozhodnutí, které značně snižuje již přiznanou náhradu. Ústavní soud se dále zabýval funkcí náhrady za ztížení společenského uplatnění, která dle jeho názoru nemůže plně reparovat způsobenou újmu na zdraví, slouží spíše k částečnému ulehčení životní situace poškozené, a která by měla alespoň částečně kompenzovat nevyužité životní možnosti, o které újma poškozenou ukrátila. Ústavní soud judikoval, že bylo porušeno právo na spravedlivý proces a zrušil rozhodnutí odvolacího soudu ve věci snížení kompenzace za ztížení společenského uplatnění. Dovolím si souhlasit s názorem Ústavního soudu s tím, že soud prvního stupně je „soudem skutkových zjištění“, protože právě tento soud provádí dokazování, vyslýchá účastníky, svědky, znalce a prostřednictvím něho se realizuje zásada přímosti v civilním procesu. Dokazováním získává bezprostřední poznatky o tom, co se stalo, a tato zjištění by měla být podkladem pro jeho rozhodnutí a tudíž i pro jeho odůvodnění.

V případě, že je odůvodnění rozhodnutí nedostačující, mají soudy vyšší instance ztíženou roli ve sjednocování judikatury, protože jim chybí argumenty obecného soudu, které jej vedly k učinění rozhodnutí.

1.9 Lege artis v medicíně

„Čím váženější a pro život užitečnější je lékařské povolání, tím svobodnější musí být pro ty, kteří je vykonávají. Sluší se také, aby lékaři měli určité výsady při užívání svého umění, nesmějí být k ničemu nuceni, nic se jím nesmí nařizovat, vždyť jde o činnost posvátnou, jejímiž učiteli byli bohové a jež je předmětem snažení moudrých mužů, nesmí být otrocky podrobena zákonům, nesmí být ovlivněno strachem ze soudu a jeho trestem.“⁶⁰

Lege artis postup je definován jako správný postup lékaře či zdravotnického personálu, který je vykonáván s náležitou odbornou péčí dle postupů a pravidel lékařské vědy s uznávanými postupy a s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti. Tato druhá část definice je klíčová, protože každý pacient potřebuje individuální přístup a není možné aplikovat stejný typ léčby na každého pacienta, je potřebné brát ohled na podmínky konkrétního případu, a to jak na pacienta tak i možnosti, které má lékař k dispozici. Také chybná diagnóza nemusí nutně znamenat postup non lege artis, jelikož lékař sice může dodržet všechny uznávané postupy při vyšetření pacienta, ale stejně dojde k určení špatné diagnózy, protože se jedná o velmi ojedinělou diagnózu, kterou neodhalily ani výsledky testů.

Hlavním předpisem, který upravuje obsah vztahu mezi lékařem a pacientem je i nadále zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zdravotních službách“). Jelikož se jedná o zvláštní úpravu, bude mít přednost před obecnou úpravou v občanském zákoníku dle pravidla lex specialis derogat lex generalis. Základem vztahu mezi lékařem a pacientem je smlouva, která nevyžaduje písemnou formu a jejíž obsah je upraven zákonem o zdravotních službách. Občanský zákoník sice upravuje smlouvu o péči o zdraví, ale na základě výše napsaného pravidla se její ustanovení použijí spíš výjimečně.

Je důležité poznamenat, že i když dojde k porušení povinnosti, nemusí být lékař odpovědný, protože jeho odpovědnost může být vyloučena okolností vylučující

---

⁶⁰ Lúkianos – starověký řečník, satirik a filosof

protiprávnost. Občanský zákoník rozeznává více typů těchto okolností, ale ne každá může být aplikována na tuto oblast. Za nejvíc běžné okolnosti, které budou vylučovat odpovědnost lékaře, lze považovat plnění zákonné povinnosti, například prolomení povinné mlčenlivosti v trestním řízení či připoutání pacienta na lůžko bez jeho souhlasu.⁶¹ Další okolností, kterou lze pro vztah lékaře a pacienta použít, je krajní nouze,⁶² kterou definuje jak občanský zákoník,⁶³ tak i zákon o zdravotních službách. Aby krajní nouze byla aplikovatelná, musí být splněny následující podmínky, a to: zdraví či život pacienta jsou bezprostředně ohroženy, souhlas s poskytováním zdravotní péče nelze získat a tato péče, která mu je bez jeho souhlasu poskytována, slouží ke zlepšení jeho zdravotního stavu. Další okolností vylučující odpovědnost je nutná obrana, kterou osoba odvrací protiprávní jednání - útok, který bezprostředně hrozí nebo již probíhá, přičemž tato obrana nesmí být zcela zjevně nepřiměřená. Nejčastěji se nutná obrana ve zdravotnictví bude uplatňovat v psychiatrických léčebnách, kde se lékař či jiný personál brání proti agresivnímu pacientovi. V případě, že agresivita pacienta je vyvolaná jeho duševním stavem, lékař musí jednat tak, aby pacientovi nevznikla újma, případně aby vznik této újmy minimalizoval.⁶⁴

Téměř každý zákrok vyžaduje jako podmínku legality informovaný souhlas pacienta. Pacient musí být předem informován o účelu, povaze, důsledcích a rizicích zákroku, a dále o jiných možnostech způsobu léčby.⁶⁵ Ovšem existují i výjimky, kdy je lékař oprávněn provést zdravotní péči bez souhlasu pacienta v případě, že zdraví či život pacienta jsou bezprostředně ohroženy, zdravotní péče směřuje ke zlepšení zdravotního stavu a souhlas pacienta není možné získat předem. Tím, že pacient vyjadřuje souhlas se zásahem do tělesné či duševní integrity, realizuje se tím princip autonomie vůle, který je jednou z hlavních zásad občanského zákoníku. Tuto zásadu

---

⁶¹ VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, 70 s. Praktik. ISBN 978-807-5020-451.

⁶² VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, 71 s. Praktik. ISBN 978-807-5020-451.

⁶³ Ustanovení § 99 občanského zákoníku: „*Je-li život člověka v náhlém a patrném nebezpečí a nelze-li souhlas ve stavu nouze získat ani v jiné než stanovené formě, lze okamžitě zakročit, pokud to je ve prospěch zdraví dotčené osoby nezbytné.*“

⁶⁴ PRUDIL, Lukáš. *Právo pro zdravotnické pracovníky*. Praha: Linde Praha, 2014, 77 s. ISBN 978-80-7201-929-8.

⁶⁵ VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, 55 s. Praktik. ISBN 978-807-5020-451.

dodržují a aplikují i naše soudy, například v případě,⁶⁶ ve kterém při operaci žlučníku došlo ke komplikaci a následně k přerušení žlučvodu, soudy přiznali kompenzaci pacientovi, přestože byl zákrok proveden lege artis. Došlo však k porušení práva pacienta na informace, protože pacient nebyl o tomto riziku a jeho důsledcích poučen.

Případ, který mě zaujal, se stal v roce 2005, kdy pacientka podstoupila zákrok, kterým jí byl umístěn bypass, přičemž vše proběhlo hladce, avšak pět dní po propuštění přišla pacientka se zdravotními problémy, kdy jí bylo uděláno RTG vyšetření hrudníku, které odhalilo cizí těleso. Při následném operačním zákroku lékaři našli a odstranili roušku v hrudníku pacientky. Na základě šetření celé situace bylo zjištěno, že ani operatér ani instrumentářka neudělali chybu, protože instrumentářka všechny roušky správně spočetla, u provádění operace před uzavřením hrudníku proběhla kontrola počtů všech nástrojů a tyto počty souhlasily. Následně bylo zjištěno, že v průběhu zákroku byla přinesena další rouška do operační místnosti, a proto ji instrumentářka nemohla evidovat v počtu roušek. Na základě uvedených skutečností nedošlo k porušení povinnosti operátorem ani instrumentářkou, protože oba postupovali dle lege artis, vše řádně zkontrolovali a tudíž nebyly splněny předpoklady pro vznik odpovědnosti. Z důvodu nemožnosti prokázání konkrétní osoby, která přinesla roušku do operační místnosti a neohlásila to instrumentářce, nebylo možné určit odpovědnou osobu. Na straně druhé je nepochybné, že došlo ke způsobení újmy na zdraví pacientce, a proto se nemocnice mimosoudně vyrovnala s pacientkou a nabídla jí částku ve výši půl milionu českých korun jako náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění.⁶⁷ Na tomto případě je možné vidět, že existují situace, kdy lékař postupuje správně, neporuší žádnou povinnost, ale v důsledku různých systémových chyb či selhání lidského faktoru dojde ke škodě nebo újmě, kterou je potřebné odškodnit. Zdravotnická zařízení mají právě pro tyto případy uzavřené povinné pojištění, které slouží na vyplácení kompenzace za škodu způsobenou v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb.⁶⁸

---

⁶⁶ MACH, Jan. *Lékař a právo: praktická příručka pro lékaře a zdravotníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010, 22 s. ISBN 978-802-4736-839.

⁶⁷ VONDRÁČEK, Lubomír a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Pochybení a sankce při poskytování lékařské péče*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, 32 s. ISBN 978-80-247-2181-1.

⁶⁸ Dále viz ustanovení § 45 odst. 2 (n) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách

„*Nikoliv prospěch, ale vůle nemocného je pro lékaře nejvyšším příkazem.*“⁶⁹ Medicinské spory patří k těm nejsložitějším sporům v občanském řízení. Jsou časově a psychicky namáhavé, provádí se rozsáhlé a složité dokazování, a samozřejmě jsou finančně nákladné. Vztah lékaře a pacienta by měl být rovnocenný ve smyslu, že lékař poskytuje pacientovi všechny informace a vysvětlení potřebná k tomu, aby pacient mohl autonomně rozhodnout o zásahu do své integrity. Občanský zákoník sice ochraňuje pacienta jako slabší stranu, protože pacient není a ani nemůže být na stejné úrovni odborných informací jako lékař. Procesně však ochrana pacienta jako poškozeného zaostává. Proto by měla být ulehčena pozice pacienta jako žalující strany, kdy míra prokázání jeho tvrzení by neměla být stoprocentní, ale dle common law pouze pravděpodobnější než-li tvrzení žalované strany.

---

⁶⁹ MACH, Jan. *Univerzita medicínského práva*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 89 s. ISBN 9788024751139. „*Non salus, sed voluntas aegroti suprema lex*“

2 Spojené státy americké

2.1 Obecná úprava odpovědnosti za újmu

V americkém právním systému upravuje odpovědnost za újmu nebo škodu tzv. Tort law, které můžeme definovat jako soubor pravidel a principů civilního práva, kde jedna osoba způsobí újmu druhé osobě.⁷⁰ Tort law rozděluje delikty do třech typů, a to úmyslně způsobené delikty, neúmyslné čili nedbalostní delikty a tzv. strict liability cases, pod kterými lze chápat absolutní odpovědnost za způsobení újmy. Většina případů, které se týkají ublížení na zdraví, jsou založené na doktríně neúmyslných deliktů. K ublížení na zdraví může dojít například pochybením lékaře ve stanovení diagnózy či v chybně provedeném zákroku, při autonehodě, použitím vadného produktu a v jiných dalších případech. Společné pro tyto nedbalostní delikty je to, že žalobce čili poškozený musí prokázat za účelem získání náhrady újmy čtyři složky odpovědnosti, kterými jsou existence povinnosti chovat se určitým způsobem, porušení této povinnosti, vznik škody nebo újmy a kauzální nexus mezi porušením povinnosti a vzniklou újmou.⁷¹ K přiznání odškodnění je potřebné, aby byla dokázaná převažující pravděpodobnost⁷² (v americkém právním jazyce „preponderance of evidence“), podle které se vyžaduje, aby bylo konkrétní tvrzení pravděpodobnější než tvrzení opačné.

Další důležitou podmínkou je prokázání žalobce, že škůdce porušil tzv. standard rozumně pečlivé osoby,⁷³ tj. chovat se způsobem, kterým by se zachovala každá rozumně pečlivá osoba za stejných okolností. Standard rozumně pečlivé osoby není v každé situaci stejný, ale mění se dle okolností a taky dle situace, ve které se nachází osoba, která povinnost porušila. Jiný standard bude platit pro lékaře, jiný pro učitelku, pro zaměstnance, či pro dítě, nebo osobu s omezenou svéprávností. Došlo-li ke vzniku škody tím, že škůdce neužil dostatečné pečlivosti a bedlivosti, je odpovědný za způsobený následek.

---

⁷⁰ BEST, Arthur a David W BARNES. *Basic tort law: cases, statutes, and problems*. 1st ed. New York: Aspen Publishers, c2003, 1 s., ISBN 07-355-2610-9

⁷¹ BEST, Arthur a David W BARNES. *Basic tort law: cases, statutes, and problems*. 1st ed. New York: Aspen Publishers, c2003, 91 s., ISBN 07-355-2610-9

⁷² HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 149 s. ISBN 978-80-7357-643-1

⁷³ V americkém právním jazyce „reasonable prudent person standard“

Americké právo rozeznává tři typy odškodného – kompenzační,⁷⁴ sankční neboli represivní⁷⁵ a nominální. Na rozdíl od kompenzačního odškodnění, které představuje náhradu škody, která skutečně vznikla poškozenému, sankční náhrada škody slouží k potrestání škůdce a k jeho odstrašení od způsobování dalších škod. Represivní náhrada se přiznává poškozenému v případech, kdy škůdce jednal zlomyslně, nepřátelsky či z touhy ublížit.⁷⁶ Nominální náhrada škody se poskytuje při úmyslně způsobených deliktech. Kompenzační odškodné se dál ještě dělí na tzv. obecné neboli generální a zvláštní neboli speciální. Generální kompenzační odškodnění se řadí pod neekonomickou náhradu škody, která poskytuje se v případech, kde vyčíslení způsobené škody je obzvlášť těžké, a to u vypočtení bolestného a utrpení. Na druhé straně speciální odškodnění spadá pod ekonomickou, čili vyčíslitelnou náhradu škody, jako jsou výdaje za léčbu, za pohřeb, ztráta výdělku a podobně. Zajímavostí u náhrady škody v případě způsobení smrti je, že odškodné se přiznává na základě dvou typů zákonů, nikoliv na základě precedentů, jak je v common law zemích zvykem. „Zákon přežití“ umožňuje uplatňovat práva k majetku a jmění zesnulého, tak jako kdyby zesnulý žil. „Zákon neoprávněné smrti“ opravňuje osoby blízké, zejména partnera a děti, požadovat odškodnění za vytrpěné bolesti a ztrátu finanční a emocionální podpory, kterou jim zesnulý poskytoval.

2.2 Kompenzační odškodnění

Jak již bylo výše nastíněno, rozeznáváme generální a speciální kompenzační náhradu škody. Generální kompenzace zahrnuje bolestné, způsobené utrpení, duševní trýzeň, znetvoření, emocionální úzkost, ponížení a ztrátu společenského života a rodinného života, pod který spadá taktéž zničení vztahu mezi rodičem a dítětem. Soud ve věci *Rael v. F and S Co.* stanovil, že bolest a utrpení jsou duševním procesem, který je nemožné pozorovat, slyšet, měřit či jinak hodnotit.⁷⁷ Právě proto není možné žádnou matematickou metodou vypočítat výši odškodnění a jediným kritériem pro soudce, resp. pro porotce, je jeho zdravý úsudek, tedy to, co on sám považuje za spravedlivou

---

⁷⁴ v americkém právním jazyce: „*compensatory damages*“

⁷⁵ v americkém právním jazyce: „*punitive damages*“

⁷⁶ BEST, Arthur a David W BARNES. *Basic tort law: cases, statutes, and problems*. 1st ed. New York: Aspen Publishers, c2003, 573 s., ISBN 07-355-2610-9

⁷⁷ BEST, Arthur a David W BARNES. *Basic tort law: cases, statutes, and problems*. 1st ed. New York: Aspen Publishers, c2003, 585 s., ISBN 07-355-2610-9

kompenzaci. Pro stanovení výše odškodnění existuje i několik pomocných metod – tzv. per diem metoda a tzv. golden rule neboli zlaté pravidlo. Per diem princip byl založen precedentem ve věci *Louisville & Nashville Railroad Company, Inc. v. Mattingly*,⁷⁸ ve kterém právní zástupce poškozeného navrhnul porotě, aby použila per diem metodu pro určení výše odškodnění za bolest a utrpení. Tato metoda spočívá ve výpočtu odškodnění za určitý čas, den nebo hodinu, který se násobí počtem dní, v průběhu kterých tato bolest a utrpení trvala či bude trvat. Soudy odsuzující tento princip argumentují tím, že pro konverzi bolesti a utrpení do peněz chybí dostatečné množství důkazů. Další problém je možné spatřovat v tom, že porotci jsou při výpočtu ovlivnění výpovědí poškozeného, jeho projevy, více než důkazy, které popisují zranění z odborného hlediska. Zastánci naopak tvrdí, že toto pravidlo slouží pro porotce jako praktický a rozumný pomocník, přičemž je to pouze jedna z pomůcek, které mohou porotci při určení odškodnění zvážit, a jak poškozený tak i škůdce mají právo používat jakékoliv argumenty v jejich prospěch. Podle mého názoru by v této metodě měl hrát důležitou roli soudce, který by porotu měl usměrnit a případně ji poučit, co má brát do úvahy, a čím se naopak zabývat při hodnocení nemá.

Na základě těchto rozdílných postojů se ve Spojených státech amerických rozdělily jednotlivé státy na státy, které zakázali obhajobě používat metodu per diem, např. New York, New Jersey, Illinois a další, a na státy, které ji dovolují bez omezení (Kalifornie, Louisiana, Nové Mexiko,...), a v poslední řadě na státy, kde lze užít tuto metodu pouze se svolením soudu (Montana, Nevada,...). Dalším zajímavým principem je princip zlatého pravidla, dle kterého obhájce požádá porotu, aby si její jednotliví členové představili sami sebe a vcítili se do role poškozeného, a na základě tohoto faktu stanovili výši odškodného. Tato metoda byla používána v minulosti, ale v současné době je odmítána po celých Státech, jelikož vybízí porotu k tomu, aby se odchýlila od nezájatosti a neutrálního postoje, a aby rozhodla na základě svých pocitů a zaujatosti, nikoliv na základě důkazů. S tímto postojem úplně souhlasím, protože porota resp. soudce má vystupovat jako nezaujatá třetí strana, která má rozhodovat na základě

---

⁷⁸ *Louisville & Nashville Railroad Co. v. Mattingly*, 1960, Kentucky Court of Appeals Decisions, Kentucky Case Law, Kentucky Law, U.S. Law, JustiUS Law, Case Law, Codes, Statutes & Regulations, Justia Law. *US Law, Case Law, Codes, Statutes & Regulations, Justia Law* [online]. [cit. 2014-10-30]. Dostupné z: <http://law.justia.com/cases/kentucky/court-of-appeals/1960/339-s-w-2d-155-0.html>

důkazů a dokázaných skutečností, a nikoliv na základě svých osobních pocitů a sympatií.

Obdobně jako české právo, americké právo též rozeznává nejrůznější typy kompenzačního odškodnění, kterými jsou:

- Náhrada za potřebnou lékařskou péči

Náhrada se poskytuje nejen za již existující výdaje, ale i za očekávané výdaje, které mohou v budoucnu nastat.

- Náhrada za bolest a utrpení

Představuje nejproblematictější typ odškodnění, jelikož jeho vyčíslení je obtížné a dokazování náročné.

- Náhrada za emocionální úzkost

Poskytuje se za újmu způsobenou na psychice poškozeného, například za nespavost, strach, paranoiu. V souvislosti s tímto typem náhrady se pojí důležitý precedent z roku 1965 ve věci *Robb v. The Pennsylvania Railroad Co.*, který poprvé judikoval možnost požadovat kompenzaci za způsobení emocionální úzkosti bez fyzické újmy na zdraví.⁷⁹ Žalobkyně Robb řídila auto a při přejezdu přes železniční křižovatku se auto zaseklo v kolejkách kvůli chybě personálu železničních drah. Žalobkyně se snažila dostat ze zaseknutého automobilu, když si všimla řítícího se vlaku, vyskočila z auta a následně se vlak srazil s autem, které po tomto nárazu zůstalo úplně zničené. Žalobkyně to všechno viděla na vlastní oči, když stála u toho, avšak ona samotná nebyla nijak zraněná, ale zůstala vyděšená a dostala nervový šok, který jí způsobil psychickou újmu. Protistrana, čili železnice, argumentovala tím, že tady není založen kauzální nexus a jejich jednání nemělo žádný vliv na újmu, kterou žalobkyně utrpěla, k čemuž se přiklonil soud prvního stupně. Nejvyšší soud toto rozhodnutí zamítl a stanovil, že právo žalobkyně na náhradu za emocionální úzkost je odvozeno z „pravidla vlivu“ a může být odškodněno, přestože nebyla způsobena fyzická újma a to za podmínky, že vyvolaný strach byl způsoben nedbalostním jednáním škůdce a nastal okamžitě po jeho jednání.

---

⁷⁹ BEST, Arthur a David W BARNES. *Basic tort law: cases, statutes, and problems*. 1st ed. New York: Aspen Publishers, c2003, xxix, 892 p. ISBN 07-355-2610-9.

- Náhrada za ztrátu radosti
V případě, že zranění představuje ztrátu z každodenní radosti v podobě koníčků, cvičení, rekreačních aktivit, soud přiznává odškodné za tento typ újmy.
- Náhrada výdělku
- Náhrada za poškození majetku
V případě, že při způsobení újmy došlo současně k poškození majetku, například auta, oděvů či jiných věcí, je poškozený oprávněn požadovat náhradu za jejich opravu nebo kompenzační náhradu, která je ve výši tržní ceny věci, která byla zničena.
- Náhrada za ztrátu konsorcia
Judikatura amerických soudů zahrnuje pod odškodnění za ztrátu konsorcia tři složky, kterými jsou služby ve smyslu běžných činností v domácnosti, společenskost a sexuální život. O tuto náhradu může žádat manžel své manželky, která utrpěla zranění takové povahy, že to zasáhlo do jejich sexuálního života nebo do vykonávání běžných domácích prací, nebo v případě, že zranění je takové povahy, že omezuje sociální život obou partnerů. Tuto náhradu újmy může požadovat i rodič či dítě, v těchto případech ale samozřejmě nikoliv za zasažení do sexuálního života.⁸⁰

2.2.1 Hedonická náhrada škody

Druhým typem generálního kompenzačního odškodnění je tzv. Hedonická náhrada škody, která představuje náhradu za ztrátu radosti ze života. Některé soudy ji považují za součást náhrady za bolest, ale jiné ji vyčleňují, jelikož ji považují za náhradu radosti, kterou poškozený nebude moci nikdy zažít z důvodu způsobené újmy. Pro zjištění této náhrady za ztrátu radosti by se měla vzít do úvahy předpokládaná délka života poškozeného, rizikovost jeho povolání, dále kritérium, toho jak riskantní život žil poškozený před nehodou, to znamená, jaká by byla pravděpodobnost, že by zemřel v blízké době, kdyby nebyl zraněn.

Dalším ukazatelem pro určení výše náhrady za ztrátu radosti je výše mzdy poškozeného. Vyvinula se teorie, že lidé, kteří vydělávají méně peněz a zároveň pracují

---

⁸⁰ MAGNUS, Ulrich a Francesco Donato BUSNELLI. *Unification of tort law: damages*. Boston: Kluwer Law International, c2001, xx, 178 p. ISBN 90-411-1481-5

pouze čtyřicet hodin týdně z důvodu, že chtějí mít více volného času, ve kterém se mohou věnovat svým koníčkům a „radostem ze života“, tak u této skupiny lidí by náhrada měla být vyšší než u lidí, kteří tráví většinu svého času v práci. Tato teorie je podle mě příliš omezená, protože někdo pracuje jen proto, aby měl peníze, ale jiný může pracovat proto, že ho to baví a rád tráví svůj volný čas právě svojí prací. Každý člověk vnímá odlišně, co patří do sekce „radosti života“ a jevílo by se zjevně nespravedlivým vůči dobrovolně pracujícím lidem tuto metodu uplatnit, a proto podle mě tuto teorii pro výpočet náhrady za ztrátu radosti nelze použít.

Přesvědčivým důkazem, který v těchto případech s oblibou používají obhájci poškozeného, je tzv. day-in-the-life video, ve kterém ukazují porotě video, na kterém je zachycen jeden den života poškozeného a jeho utrpení, tudíž je vyobrazena ztráta radosti.⁸¹ Na jedné straně video slouží jako jeden z nejefektivnějších způsobů, jak porotě ukázat a vysvětlit způsobenou újmu a její zásah do každodenních činností, na straně druhé tento způsob dokazování může ovlivnit porotu, která již nezůstane nezaujatá. Každé video je možné natočit různými způsoby, které mohou ovlivnit diváka. Hlavní nedostatek této metody lze spatřovat v tom, že každý poškozený prožívá újmu jinak a nelze říct, že ten kdo trpí navenek, trpí více, než ten, u něhož se újma navenek příliš neprojevuje.

2.3 Sankční náhrada újmy

Primárním účelem tohoto typu odškodnění je potrestat škůdce a odradit ostatní potencionální škůdce od úmyslného způsobování škod. Nejedná se o náhradu za jakoukoliv škodu, ale postihuje se pouze chování, které je zlomyslné, lstivé nebo úmyslně způsobuje škodu. Pro úspěšné přiznání sankční náhrady škody poškozený musí prokázat úmysl či bezohlednost škůdce. Tato sankční náhrada ve většině případů mnohonásobně převyšuje kompenzační odškodnění, ale její výše je limitována common law a ústavním právem.⁸² Například stát Florida limituje toto odškodnění do výše trojnásobku kompenzační náhrady škody, stát Virginia ho zase omezuje maximální výší, a to 350.000 dolarů, jiné státy její výši naopak nelimitují. V případě, že újma na

---

⁸¹ BEST, Arthur a David W BARNES. *Basic tort law: cases, statutes, and problems*. 1st ed. New York: Aspen Publishers, c2003, 594 s., ISBN 07-355-2610-9

⁸² BEST, Arthur a David W BARNES. *Basic tort law: cases, statutes, and problems*. 1st ed. New York: Aspen Publishers, c2003, 606 s., ISBN 07-355-2610-9

zdraví byla způsobena trestným činem, nezáleží v americkém právním systému na tom, zda byl pachatel zproštěn obžaloby nebo byl uznán vinným či mu byl uložen trest. Americké právo odděluje trestní sankce od občanskoprávních, jelikož trestní sankce se vztahuje k veřejnosti a občanskoprávní sankce k poškozenému.

Průlomovým precedentem se stal *BMW of North America, Inc. v. Gore*,⁸³ ve kterém soud snížil výši sankčního odškodnění, kterou stanovila porota, přičemž argumentoval, že její výše by měla být důvodná a měla by vycházet z kompenzačního odškodnění a v neposlední řadě by měla odrážet již udělenou pokutu či sankci za to samé chování, resp. za ten samý způsobený následek. K nepřiměřeně vysoké sankční náhradě škody se několikrát vyjádřil i Nejvyšší soud Spojených států amerických,⁸⁴ který stanovil, že poměr sankčního a kompenzačního odškodnění by měl být 4 ku 1, ve výjimečných případech 10 ku 1, protože jinak je to v rozporu s Ústavou Spojených států amerických a s ústavním principem práva na spravedlivý proces tzv. due process. Lze shrnout, že výše sankčního odškodnění nezávisí na rozsahu způsobené škody či újmy, ale na stupni zavinění, což znamená, že posuzování chování škůdce představuje rozhodující faktor v tomto druhu odškodnění.

Evropské státy ve srovnání s americkým chápáním sankčního odškodnění odmítají myšlenku peněz jako trestu v civilním právu. Hlavním důvodem je to, že civilní právo na rozdíl od trestního procesního práva nechrání obviněného před neoprávněným obviněním a dále je dle evropských soudů přiznáváním sankční náhrady škody narušován princip, který stanovuje, že nikdo nesmí být dvakrát trestán pro ten samý čin. Na straně druhé, některé evropské státy upravují a přiznávají sankční odškodnění, ale pouze za určitých podmínek a omezení. Například v Německu je možné přiznat odškodnění ve velmi vysoké výši, a to z důvodu naplnění účelu, který spočívá v prevenci a odstrašování určitého způsobu chování. Jedná se o případy, ve kterých média zasáhla do osobnosti člověka úmyslně či na základě hrubé nedbalosti⁸⁵ Přestože

---

⁸³ *BMW of North America, Inc. v. Gore: Elevating Reasonableness in Punitive Damages to a Doctrine of Substantive Due Process. "BMW of North America, Inc. v. Gore: Elevating Reasonableness in Punitive"* by Son B. Nguyen [online]. 1998, roč. 1, č. 57 [cit. 2014-11-13]. Dostupné

z:<http://digitalcommons.law.umaryland.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3012&context=mlr>

⁸⁴ The Supreme Court of the United States

⁸⁵ MAGNUS, Ulrich. *Why is US Tort Law so Different?*. Journal of European Tort Law [online]. 2010, vol. 1, issue 1, s. 102-124 [cit. 2015-01-11]. DOI: 10.1515/JETL.2010.102.

německé právo nenazývá tento typ odškodnění jako sankční náhrada újmy, lze ji za sankční odškodnění považovat, protože to vyplývá jednak z její výše, která několikrát násobně převyšuje „běžný“ typ náhrady újmy, ale taky kvůli povaze tohoto typu odškodnění, který německé soudy přiznávají pouze za chování způsobené úmyslně či z hrubé nedbalosti.

Anglické právo, které vytvořilo exemplární odškodnění a sloužilo jako zdroj inspirace pro americké právo, v současné době rozeznává tři důvody, pro které lze přiznat exemplární náhradu škody. První důvod se uplatní v situaci, ve které osoba jedná způsobem, kterým jiného utlačuje či vystupuje vůči jinému v rozporu s ústavními principy, například zadržuje osobu v rozporu s ústavou. Dalším důvodem je situace, kdy škůdce jedná protiprávně za účelem dosažení zisku a za podmínky, že tento zisk převyší odškodnění, které by pak musel škůdce eventuálně zaplatit. Klasickým příkladem jsou média, které si vymyslí skandální příběh, aby stoupla prodejnost příslušného výtisku. Posledním důvodem pro přiznání exemplárního odškodnění je oprávnění přiznat sankční odškodnění obsažená v zákoně.⁸⁶

Jednou z největších výhod sankčního odškodnění je lepší ochrana poškozených, kteří mají větší šanci být kompenzováni za újmu a škodu, která jim byla způsobena. Další výhodou je, že tato sankční náhrada škody víc motivuje poškozené, aby žalovali a požadovali náhradu za svá porušená práva, a dále i jejich právní zástupce, kteří mají zájem zastupovat poškozené a případ vyhrát, a kteří jsou motivováni přiznáním vysoké odměny za jejich zastupování, jejíž výše se odvíjí od výše přiznaného sankčního odškodnění. Exemplární odškodnění představuje jakýsi podnět pro poškozené a jejich právní zástupce, který je vybízí k hájení a obnovení poškozených práv. Další funkcí, kterou má tento typ odškodnění, je zaplnění mezery v právu, a to tam, kde chybí státní regulace v podobě předběžného opatření či dohledu. Čím více sankční odškodnění bude naplňovat tuto funkci, tím méně je potřebné zasahování státu.⁸⁷ Na druhé straně,

---

Dostupné z: <http://www.degruyter.com/view/j/jetl.2010.1.issue-1/jetl.2010.102/jetl.2010.102.xml>

⁸⁶ MAGNUS, Ulrich. *Why is US Tort Law so Different?*. Journal of European Tort Law [online]. 2010, vol. 1, issue 1, s. 102-124 [cit. 2015-01-11]. DOI: 10.1515/JETL.2010.102.

Dostupné z: <http://www.degruyter.com/view/j/jetl.2010.1.issue-1/jetl.2010.102/jetl.2010.102.xml>

⁸⁷ MAGNUS, Ulrich. *Why is US Tort Law so Different?*. Journal of European Tort Law [online]. 2010, vol. 1, issue 1, s. 102-124 [cit. 2015-01-11]. DOI: 10.1515/JETL.2010.102.

v těchto žalobách poškození uplatňují a prosazují svůj zájem, nejednají ve veřejném zájmu, a proto by deliktní právo upravující sankční náhradu škody nemělo nahrazovat roli zákonodárce, který by měl sám upravit mezery v právu, aby odradil potencionální škůdce od způsobování škod a újem druhým. Rozhodnutí v jednom individuálním případě nemá takový dopad na společnost jako zákonná úprava obecně.

2.4 Pochybení při poskytování zdravotní péče

Ve Spojených státech amerických nejsou případy újmy na zdraví způsobené pochybením lékaře upraveny na federální úrovni, ale každý stát si to upravuje sám. Ze začátku však nebylo vyjasněno, podle kterého práva se má posuzovat odpovědnost lékaře, zda podle civilního nebo trestního práva. V případě *Commonwealth v. Thompson* z roku 1809, který je zároveň prvním precedentem v medicínsko-právních sporech, se soud zabýval právě výše zmíněným problémem. Soud stanovil, že v případech, kdy je újma způsobena pacientovi lékařem, který se snažil pomoci pacientovi, avšak svou ignorancí způsobil újmu, nebo v tomto případě smrt, nemůže být tento lékař uznán odpovědným za trestný čin vraždy. Soud na druhé straně uvedl, že lékař může být uznán vinným dle trestního práva v situacích, ve kterých lékař měl poznat, že jeho způsob léčby může způsobit pacientovi smrt. Přestože se pravidla pro rozhodování těchto případů liší v každém státě, jsou většinou postaveny na stejných principech.

Jeden z nejdůležitějších principů, který se uplatňuje v celém USA, je, že pacient, čili poškozený, musí prokázat čtyři základní složky, které právo vyžaduje za účelem uznání lékaře odpovědným a k přiznání odškodnění pacienta. Jedná se o stejné složky, které se musejí prokazovat i u nás, v České republice, a to: (1) existence povinnosti lékaře poskytnout lékařskou péči či provádět léčbu, (2) porušení této povinnosti selháním lékaře dodržovat určitý standard a postup dle *lege artis*, (3) kauzální vztah mezi porušením povinností a újmy způsobené pacientovi a v neposlední řadě, (4) újma, škoda způsobená pacientovi.⁸⁸ Pro prokázání první složky, neboli porušení povinnosti

---

Dostupné z: <http://www.degruyter.com/view/j/jetl.2010.1.issue-1/jetl.2010.102/jetl.2010.102.xml>

⁸⁸ BAL, B. Sonny. *An Introduction to Medical Malpractice in the United States*. Clinical Orthopaedics and Related Research [online]. 2009, vol. 467, issue 2, s. 339-347 [cit. 2014-11-

lékaře, musí pacient prokázat, že byl porušen tzv. standard péče. Obecně lze standard péče považovat za náležitou odbornou péči, kterou by za stejných okolností poskytl každý lékař v souladu s postupem *lege artis*. Avšak je důležité zmínit, že tato obecná definice se může lišit napříč jednotlivými státy a soudy ji mohou vykládat odlišně.

Rozlišují se dva typy porušení standardu péče, první, který lze označit za zjevně očividné porušení standardu péče, kde například lékař chirurgicky odstranil zdravou ledvinu nebo při operaci zapomněl lékařský nástroj v pacientovi, a druhý typ, pod který spadají ostatní porušení standardu péče. Toto rozlišování má svůj význam v délce soudního řízení, jelikož se provádí zkrácené dokazování bez provádění výslechu experta či znalce, právě z důvodu zjevného porušení. Tento koncept se označuje latinským termínem *res ipsa loquitur*, který znamená, že věc mluví sama za sebe, a proto není potřebné rozsáhlé dokazování. Podobně jako v České republice, je nejtěžší pro žalobce prokázat kauzální vztah mezi údajným porušením povinnosti a újmou, která žalobci vznikla, musí se totiž jednat o bezprostřední příčinu.

Co se týče odškodnění, sankční náhrada škody se v medicínských sporech přiznává pouze ojediněle, a to za podmínky, že lékař se dopustil tak závažného jednání, že je v tomto konkrétním případě zájem společnosti na potrestání takového neakceptovatelného jednání do budoucna. Jedná se o případy, kdy lékař nebo jiný člen zdravotnického personálu sexuálně obtěžuje pacienta nebo kdy dojde k úmyslnému zničení zdravotní dokumentace o pacientovi.

Každý spor ve Spojených státech amerických začíná podáním žaloby a výběrem právního zástupce. Na rozdíl od poškozeného, který si může vybrat kohokoliv, aby hájil jeho práva, lékař je zastupován právníkem, kterého pro něj jmenovala pojišťovna, ve které je lékař, resp. zdravotnické zařízení, pojištěno. Lékař si však může zvolit svého poradce ze svých vlastních nákladů.⁸⁹ Většina pojišťoven opravňuje lékaře, aby sám rozhodl, zda bude spor vyřešen mimosoudně nebo bude předložen soudu. Medicínsko-právní spory se ovšem málokdy dostanou před soud, protože ve většině případů se strany domluví mimosoudně, zejména prostřednictvím litigace. Jednou z hlavních

---

11]. DOI: 10.1007/s11999-008-0636-2. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s11999-008-0636-2>

⁸⁹ BAL, B. Sonny. *An Introduction to Medical Malpractice in the United States*. Clinical Orthopaedics and Related Research [online]. 2009, vol. 467, issue 2, s. 339-347 [cit. 2014-11-11]. DOI: 10.1007/s11999-008-0636-2. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s11999-008-0636-2>

výhod pro mimosoudní řešení sporů je úspora času a peněz. Dokazování před soudem je v těchto případech zdoluhavé a namáhavé, jelikož se studují a rozebírají ze všech stran zdravotnické dokumentace, vyslychají se znalci, předkládají se znalecké posudky, posuzuje se práce jiných lékařů v obdobných situacích, právníci musejí studovat medicínskou literaturu pro lepší porozumění situace, což ve výsledku znamená, že náklady na zastupování většinou převyšují i 100.000 amerických dolarů.

V případě, že se koná řízení před soudem, musí žalobce, čili poškozený, prokázat, že je více pravděpodobné, že lékař svou povinností porušil, než neporušil. Tento princip se v americkém právním pojetí jmenuje „preponderance of evidence“, který lze přeložit jako „převažující pravděpodobnost“, a znamená, že důkazy provedené u soudu ukazují, že je v tomto případě pravděpodobnost větší než 50 %, že lékař porušil svou povinnost, než že ji neporušil. Tato míra dokazování je mnohem nižší než v trestním řízení, ve kterém je potřebné prokázat vinu obviněného beze vší pochybnosti.⁹⁰ V případech, kdy se vede jak civilní tak trestní řízení ve stejné věci, lze dospět k úplně odlišným rozhodnutím. V civilním řízení lze přiznat odškodnění za újmu způsobenou porušením povinností lékaře, jestliže byla prokázána převažující pravděpodobnost, přestože v trestním řízení nebyl lékař shledán vinným, protože státnímu zástupci se nepodařilo prokázat jeho vinu nade vší pochybnost.

2.4.1 Případy poskytování netradiční a alternativní léčby

Většina poskytovatelů alternativní medicíny má licenci udělenou konkrétním státem, tato licence ovšem vyžaduje minimum kvalifikací a klinických podmínek pro poskytovatele, tedy aby splnili základní zdravotnické požadavky. Léčitelé, kteří poskytují alternativní medicínu, jsou odpovědní v případě, že nedodrželi úroveň vědomostí a očekávanou odbornost, která musí být splněna při vykonávání této profese, a dále v případě, že přesáhli stanovený standard alternativní medicínské péče udělený licenci.⁹¹

---

⁹⁰ v americkém právním jazyce: „*beyond all reasonable doubt*“

⁹¹ WALSTON-DUNHAM, Beth. *Medical malpractice: law and litigation*. Clifton Park, N.Y.: Thomson/Delmar Learning, c2006, xiv, 354 p. 120, ISBN 14-018-5246-7.

V následujícím případě ⁹² soud řešil odpovědnost lékaře, který doporučil pacientovi s rakovinou alternativní formu léčby místo tradiční medicíny. Soud stanovil, že navrhnout pacientovi alternativní formu léčby se výrazně liší od přesvědčování pacienta, aby přerušil léčbu dle tradiční medicíny. Porota rozhodla, že obžalovaný je na základě provedených důkazů odpovědný v procentuální výši 51% za újmu, která vznikla žalobci. Soud určil, že pacientovo ukončení tradiční medicíny na základě lékařovo přesvědčení bylo bezprostřední příčinou způsobené újmy. Proto přiznal odškodné za vytrpěné bolesti a utrpení v minulosti i do budoucna a odškodnění za ztrátu na výdělku v celkové výši 4.700.000 amerických dolarů. Kromě toho přiznal poškozenému sankční náhradu škody ve výši 150.000 amerických dolarů, a to z důvodu neinformování pacienta o úspěšnosti jeho léčby, jelikož pacient, který se rozhodl podstoupit léčbu u obžalovaného, měl až 73% riziko, že se mu jeho zdravotní stav kvůli špatné léčby zhorší. Na základě tohoto faktu soud vyvodil závěr, že každá průměrně smýšlející osoba by takové riziko nepodstoupila. Dle mého názoru porota správně poukázala na pacientovo rozhodnutí o změně formy léčby. Tím, že pacient odmítl doporučený plán léčby od svého onkologa a rozhodl se pro alternativní formu léčby, přijal tím i riziko, se kterým je alternativní medicína spojena. Právě tento postřeh byl jeden z důvodů nepřiznání odškodnění ve výši požadované pacientem.

2.4.2 Doktrína dobrého samaritána

Ve Spojených státech amerických dle zákona neexistuje povinnost, která by přikazovala doktorům nebo komukoliv jinému poskytnout pomoc cizímu člověku v nouzové situaci. Jelikož lidé tuto pomoc poskytují dobrovolně, vyvinula se časem doktrína *Dobrého samaritána*, která stanovuje, že ten, který dobrovolně poskytne s dobrým úmyslem pomoc tomu, kdo ji potřebuje, nemůže být odpovědný za negativní výsledek, který může vzniknout z této pomoci.⁹³ Avšak v případě, že tuto pomoc poskytuje profesionál, čili lékař, zdravotní sestra a další osoby s medicínským

---

⁹² CHARELL v. GONZALEZ | Leagle.com. *Leagle.com / Leagle* [online]. 1998 [cit. 2015-01-13].

Dostupné z: http://leagle.com/decision/1998323251AD2d72_1238.xml/CHARELL%20v.%20GONZALEZ

⁹³ WALSTON-DUNHAM, Beth. *Medical malpractice: law and litigation*. Clifton Park, N.Y.: Thomson/Delmar Learning, c2006, xiv, 354 p. 155, ISBN 14-018-5246-7.

vzděláním, vyžaduje se, aby dodrželi vyšší standard této pomoci odpovídající jejich vzdělání. Některé státy zprošťují lékaře odpovědnosti za následek způsobený raněné osobě v případě poskytnuté pomoci v nečekané a život ohrožující situaci, pouze pokud je tato pomoc poskytnuta mimo prostory zdravotnického zařízení. Na druhé straně, jiné státy nerozlišují mezi místem poskytování pomoci v nouzových situacích, přičemž argumentují, že je-li lékař přivolán jiným lékařem ke svému pacientovi, aby mu okamžitě poskytl pomoc, není přivolaný lékař obeznámen se zdravotním stavem pacienta, s pacientovou historií, a tudíž je ve stejné pozici, jako kdyby poskytoval pomoc cizinci na ulici. Většina států tento postoj odmítá, protože přivolaný lékař poskytuje tuto pomoc v plně vybavené nemocnici za účasti vyučeného a zkušeného personálu, a proto se tato situace značně liší od toho, když se lékař náhodně projíždějící kolem zraněného člověka zastaví a poskytne mu pomoc.⁹⁴ Přestože si každý stát upravuje tuto otázku více méně odlišně, praxí se vytvořily základní podmínky, které se aplikují ve všech jurisdikcích kumulativně, a to:

- za poskytnutou pomoc nelze očekávat finanční odměnu;
- tato pomoc nemůže být aplikována na pacienta;
- pomoc musí být poskytnuta v dobré víře;
- pomoc musí být poskytnutá pouze v nouzové a pohotovostní situaci;
- tato mimořádná situace nesmí být vyvolána osobou poskytující pomoc;
- osoba poskytující pomoc nesmí úmyslně nebo bezohledně porušovat standard péče;
- tato pomoc nesmí být již existující povinností poskytnout pomoc.⁹⁵

Za splnění uvedených podmínek lékař nebude odpovědný za případnou újmu na zdraví, která by mohla vzniknout jeho jednáním.

Americký právní systém je odlišný od českého a možná právě postavení soudu a role soudců v řízení jsou tím hlavním důvodem této rozdílnosti. Nejen zákony, ale především soudy, chrání práva poškozeného, který utrpěl újmu na zdraví, a to jak na fyzickém, tak psychickém zdraví, mnohem důkladněji nežli české soudy. Poškozený

---

⁹⁴ Velazquez Ex Rel. Velazquez v. Jiminez, New Jersey Supreme Court, State Courts, COURT CASE. *ECases - All United States Court Cases Online* [online]. 2002 [cit. 2015-01-19]. Dostupné z: <http://www.ecases.us/case/nj/2051695/velazquez-ex-rel-velazquez-v-jiminez>

⁹⁵ WALSTON-DUNHAM, Beth. *Medical malpractice: law and litigation*. Clifton Park, N.Y.: Thomson/Delmar Learning, c2006, xiv, 354 p. 162, ISBN 14-018-5246-7.

neotálí s podáním žaloby nebo s jiným právním řešením vzniklé újmy, jelikož ví, že právo mu k tomu poskytuje prostředky. Co se týče medicínského práva, pacient je téměř v rovnocenném postavení jako lékař. Je pravdou, že pacient platí mnohem více za zdravotní pojištění než u nás, a proto očekává, že dostane tu nejlepší péči od nejlepšího odborníka. V případě, že dojde k jakémukoliv porušení povinnosti lékařem, pacient, neboli poškozený, začne uplatňovat své nároky.

Každopádně dle mého právního názoru, české právo se má čím inspirovat z americké právní úpravy, a to především z precedentů. Americké právo nestanovuje žádné tabulky pro výpočty odškodnění, ani jiným způsobem nesvazuje ruce soudcům při určování výše náhrady za újmu na zdraví, kromě maximálně povolených částek v některých typech odškodnění. Dle mého názoru, odborně kvalifikovaný soudce činí správná rozhodnutí při zachování principu proporcionality a spravedlnosti, a proto nepotřebuje k rozhodnutí případu žádné pomůcky. Soud by měl rozhodovat pouze na základě důkazů a tvrzení a samozřejmě práva, jelikož „*u dobrého soudce platí více argumenty než svědkové.*“⁹⁶

---

⁹⁶ „*Apud bonum iudicem, argumenta plus quam testes valent*“

3 Francie

3.1 Obecná úprava deliktního práva ve Francii

Francouzské deliktní právo je známé svou širokou ochranou obětí, resp. poškozených. Francouzský deliktní systém vychází z plné náhrady škody a náhrada škody může být přiznána a priori pro všechny druhy újem. Francouzské deliktní právo je ovládáno dvěma základními principy, a to generálním principem,⁹⁷ který žádnou újmu předem nevyklučuje z kompenzace a umožňuje, aby jakákoliv způsobená újma bez výjimky mohla být předmětem odškodnění, a principem ekvivalence, který považuje všechny typy škod a újem za rovné a na základě kterého neexistuje důvod, který by založil hierarchii mezi jednotlivými typy škod a újem.⁹⁸ Francouzské právo tudíž do popředí svého zájmu staví poškozeného, jeho vytrpěnou újmu a usiluje o co nejdokonalejší reparaci. Avšak pouze škoda skutečná, určitá a nikoli nepatrná (dle pravidla *minimis FRA* soudy neřeší tzv. bagatelní spory) může být předmětem kompenzace.⁹⁹ Účel deliktního práva spočívá nejen v kompenzaci poškozeného, ale představuje i důležitý prvek v sociálním pojetí. Francouzské právo je ovládáno principem „nikomu neškodit“,¹⁰⁰ čili v případě způsobení újmy druhému je na místě náhrada této újmy. Zajímavostí je, že „oběť“, neboli poškozený, nemusí prokazovat, že jeho dotčený zájem byl chráněn právem, a to právě proto, že pro francouzské právo je nepředstavitelné, že by nějaká škoda či újma nemohla být kompenzována. To, či způsobení škodlivého následku naplňuje pojem škoda či újma dle francouzského práva, záleží na posouzení Kasační soud.¹⁰¹

---

⁹⁷ Článek 1382 Code civil français: „*Tout fait quelconque de l'homme, qui cause à autrui un dommage, oblige celui par la faute duquel il est arrivé, à le réparer.*”

⁹⁸ BRUN, Philippe a Christophe QUÉZEL-AMBRUNAZ. *French Tort Law Facing Reform*. Journal of European Tort Law [online]. 2013, vol. 4, issue 1, s. - [cit. 2015-01-23]. DOI: 10.1515/jetl-2013-0004. Dostupné z: <http://www.degruyter.com/view/j/jetl-2013-4-issue-1/jetl-2013-0004/jetl-2013-0004.xml>

⁹⁹ ELISCHER David. *Citová újma, ztráta naděje, reflexní újma, újma na kráse, budoucí škoda aneb pojetí újmy ve francouzském právu*. Právní fórum: český právnícký měsíčník. Praha: ASPI Publishing, 2004-2012, roč. 2012, č. 4.

¹⁰⁰ *neminem laedere*

¹⁰¹ *Cour de cassation*

Francouzské právo rozeznává dva základní pojmy, prvním je tzv. „prejudice“¹⁰² definující, které typy újem způsobené škůdce mohou být odškodněny, zatímco druhý pojem tzv. „reparation“ představuje prostředky a zdroje náhrady újmy. Výše zmíněný princip stanovující, že francouzské právo předem nevylučuje žádnou újmu z možnosti jejího odškodnění, je upraven zákonými požadavky, které újma musí splňovat, aby byla nahrazena. Tyto požadavky stanovují, že způsobená újma musí být přímá, určitá a zákonem dovolena. Přímá újma je taková, kterou škůdce přímo způsobil poškozenému. Na druhé straně, francouzské soudy vykládají pojem přímosti extenzivně, protože přímá újma zahrnuje též zármutek a žal, které utrpěl blízký přítel či příbuzný v důsledku smrti nebo zranění poškozeného. Francie navíc přiznává odškodnění také za čistě ekonomickou ztrátu, kterou někdo utrpěl v důsledku smrti či zranění poškozeného. Soud v případě *Colmar* přiznal fotbalovému klubu v důsledku smrti jeho nejlepšího hráče odškodnění za ztrátu budoucího zisku a kupní cenu za tohoto hráče, kterou by zaplatil konkurenční klub v budoucnu. V jiném rozhodnutí¹⁰³ soud zamítl odškodnění pro věřitele, který požadoval zaplacení dluhu, který mu zůstal po jeho dvou dlužnících, kteří zemřeli důsledkem automobilové nehody. Soud argumentoval tím, že věřitel by neměl stoprocentní jistotu, že dluh mu bude zaplacen dlužníkovými dědici, a proto nelze říct, že by k ekonomické ztrátě došlo.

Co se týče druhého požadavku, aby újma byla určitá, převládá názor, že pokud již byla újma způsobená, nelze pochybovat o její určitosti, pokud ale újma ještě nevznikla, a která v důsledku zranění může vzniknout teprve v budoucnu, musí taktéž splňovat kritérium určitosti. S touto problematikou souvisí taktéž otázka ztráty šance, neboli újma je určitá tehdy, pokud je víc pravděpodobné, že poškozený ztratí šanci na budoucí příznivou událost v důsledku způsobení újmy, než neztratí. Jinými slovy řečeno, pokud by poškozenému újma na zdraví nevznikla a bylo by pravděpodobnější, že by propásl možnost či šanci na zlepšení (například by neuspěl na pracovním pohovoru, nebyl by povýšen, nedosáhl by kariérního postupu či určitého vzdělání apod.), není založena odpovědnost škůdce. Ztráta šance se hradí, pokud je tato šance reálná a pravděpodobná a poškozený by neztratil šanci, pokud by nedošlo ke způsobené

---

¹⁰² BELL, John, Sophie BOYRON a Simon WHITTAKER. *Principles of French law*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2008, lxx, 543 p. ISBN 978-019-9541-393.

¹⁰³ BELL, John, Sophie BOYRON a Simon WHITTAKER. *Principles of French law*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2008, lxx, 543 p. ISBN 978-019-9541-393.

újmě. Nehradí se však v plné výši, ale parciálně, a to na základě výpočtu vyhodnocujícího pravděpodobnost úspěchu, který byl zmařen.

Poslední požadavek je zákonnost způsobené újmy a spočívá v tom, že nelze žádat náhradu za újmu, která není zákonem dovolena. Jedná se například o odškodnění za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti poškozeného, který ale neodvádí daně ze svého příjmu nebo je zaměstnán „na černo“. Soud by v jeho případě zamítl tento typ náhrady.

3.2 Náhrada újmy

V případě, že soud určí, že újma splňuje všechny tři náležitosti, nastupuje princip plné náhrady újmy¹⁰⁴ neboli reparation. K tomuto se vyjádřil Kasační soud, který prohlásil, že odpovědnost v civilním právu slouží k tomu, aby co nejpřesněji znovuobnovila rovnovážný stav věcí, který byl poškozen, a aby nahradila poškozenému tuto škodu na náklady odpovědné osoby do takového stavu, ve kterém by tato věc byla, pokud by nedošlo ke škodě.¹⁰⁵ Z výše uvedeného principu vyplývá, že existují dva způsoby odškodnění, v naturáliích, neboli restituce, nebo v penězích, pokud první způsob dostatečně nenahradí způsobenou škodu. Výše odškodnění se určuje k datu soudního řízení, protože v případě způsobení újmy na zdraví se následky této újmy projevují až po nehodě, která zapříčinila újmu. Dalším důležitým kritériem pro určení výše kompenzace je pravidlo, dle kterého se výše odškodnění snižuje o benefity, které poškozený již dostal jinou formou, aby nedošlo k překročení vyčíslené újmy. Jedná se o různé benefity formou pojistného, kdy je poškozenému vyplacena částka za zranění na základě jeho pojištění, dále náhrada ušlého výdělku se neposkytne poškozenému, kterému zaměstnavatel zaplatil plnou mzdu v době jeho pracovní neschopnosti. Tento princip však pro škůdce neznamena, že bude platit o tyto benefity méně, protože různá zákonná ustanovení opravňují zaměstnavatele, pojišťovny a různé fondy, aby uplatnili proti škůdci právo subrogace, a tudíž aby požadovali zaplacení těchto částek poškozenému po škůdci.

---

¹⁰⁴ *Reparation integrale*

¹⁰⁵ QUÉZEL-AMBRUNAZ, Christophe. *Fault, Damage and the Equivalence Principle in French Law*. Journal of European Tort Law [online]. 2012, vol. 3, issue 1, s. - [cit. 2015-03-14]. DOI: 10.1515/jetl-2012-0021. Dostupné z: <http://www.degruyter.com/view/j/jetl-2012-3-issue-1/jetl-2012-0021/jetl-2012-0021.xml>

Francie nepatří mezi výjimky a rozeznává různé typy náhrady škody. Francouzský právní systém rozděluje náhradu škodu mezi *dommage patrimonial*, neboli škodu peněžní, do které spadají škody na majetku a ekonomické škody, a *dommage extra-patrimonial*, neboli *dommage moral*, škodu nepeněžní, která zahrnuje psychologickou újmu, a to bolestné, utrpení, estetickou či sexuální újmu a dále odškodnění za emocionální úzkost či za ranění něčích citů.¹⁰⁶ Peněžní škoda se dělí na škodu skutečnou, kterou představují výdaje, které poškozený vynaložil v důsledku způsobení újmy na zdraví, a na ušlý zisk, který zahrnuje ztrátu příjmů a případně různých dalších odměn, které by poškozený dostal, kdyby mu nebyla způsobena újma.¹⁰⁷ Do náhrady ušlého zisku se započítává částka, která byla poškozenému vyplacena zaměstnavatelem. Obdobně jako u nás, i zde se hradí předpokládané budoucí zdravotní výdaje a ušlý zisk po dobu pracovní neschopnosti.

3.2.1 Výpočet náhrady újmy na zdraví

Francouzské právo neobsahuje pravidla pro výpočet náhrady újmy, proto si francouzské soudy vytvořily interní soudcovské tarify (*baremes d'indemnisation*). Kasační soud se k tomu vyjádřil tak, že tyto tabulky by měly sloužit pouze jako pomůcka pro určení výše odškodnění, přičemž v každém případě je potřebné brát ohled na konkrétní situaci a přizpůsobit individuálně tento tarif na situaci, ve které se poškozený nachází.

Právě při výpočtu kompenzace za újmu na zdraví soudy využívají tyto tabulky,¹⁰⁸ které jim umožňují určit výši odškodnění, která závisí od míry neschopnosti, resp. nefunkčnosti tělesných funkcí. Každý stupeň nefunkčnosti je ohodnocen určitou výší odškodnění. Tato kalkulace však nezapočítává vliv postižení na práci, kterou poškozený před nehodou vykonával. Výše náhrady, která přísluší určitému stupni postižení je následně násobená stejným stupněm tohoto postižení (viz tabulka).

---

¹⁰⁶ MAGNUS, Ulrich a Francesco Donato BUSNELLI. *Unification of tort law: damages*. Boston: Kluwer Law International, c2001, xx, 81 p. ISBN 90-411-1481-5.

¹⁰⁷ Compensation for Personal Injury in France. *The Cardozo electronic law bulletin University of Trento, Faculty of Law* [online]. 2002, roč. 2002, č. 8 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <http://www.jus.unitn.it/cardozo/review/2002/cannarsa.pdf>

¹⁰⁸ Bareme fonctionnel indicatif des incapacites en droit commun. *JURISCOMPANION - Votre partenaire juridique au quotidien - Le portail du Droit Sénégalais* [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné

z: http://www.juriscompanion.com/IMG/pdf/BaremeFonctionnel_CodeAssurances.pdf

Například v případě způsobení újmy na zdraví dvacetileté dívce, která jí způsobila invaliditu a zasáhla přitom 8 % tělesných funkcí, by soud vypočítal výši odškodnění za peněžní škodu ve výši 10. 320 € (1290 € x 8).¹⁰⁹ Jak jsem již výše psala, soud by měl zhodnotit každý případ, každou újmu konkrétně, protože nejenže je k tomu oprávněn a zároveň není omezen v určení výše odškodnění, ale je to potřebné dle morálních zásad a zásady plné kompenzace způsobené újmy.

Odškodnění za způsobení újmy na zdraví s trvalým charakterem¹¹⁰

Procento omezení tělesných funkcí	0-10 let	11-20 let	21-30 let	31-40 let	41-50 let
1 až 5 %	1200 €	1100 €	1000 €	950 €	900 €
6 až 10 %	1400 €	1290 €	1180 €	1120 €	1050 €
11 až 15 %	1600 €	1480 €	1360 €	1290 €	1200 €
16 až 20 %	1800 €	1670 €	1540 €	1460 €	1350 €
21 až 25 %	2000 €	1860 €	1720 €	1630 €	1500 €
26 až 30 %	2200 €	2050 €	1900 €	1800 €	1650 €
31 až 35 %	2400 €	2240 €	2080 €	1970 €	1800 €
36 až 40 %	2600 €	2430 €	2260 €	2140 €	1950 €
41 až 45 %	2800 €	2620 €	2440 €	2310 €	2100 €
46 až 50 %	3000 €	2810 €	2620 €	2480 €	2250 €
51 až 55 %	3200 €	3000 €	2800 €	2650 €	2400 €
56 až 60 %	3400 €	3190 €	2980 €	2820 €	2550 €
61 až 65 %	3600 €	3380 €	3160 €	2990 €	2700 €
66 až 70 %	3800 €	3570 €	3340 €	3160 €	2850 €
66 až 70 %	3800 €	3570 €	3340 €	3160 €	2850 €
71 až 75 %	4000 €	3760 €	3520 €	3300 €	3000 €
76 až 80 %	4200 €	3950 €	3700 €	3500 €	3150 €
81 až 85 %	4400 €	4140 €	3880 €	3670 €	3300 €
86 až 90 %	4600 €	4330 €	4060 €	3840 €	3450 €
91 až 95 %	4800 €	4520 €	4240 €	4010 €	3600 €
96 % a více	5000 €	4710 €	4420 €	4180 €	3750 €

¹⁰⁹ Calcul des préjudices des victimes suite à un accident de la route. *Victime accident voiture, accident moto, accident piéton - Association de victimes accidents de la route* [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://www.fnvictimesdelaroute.asso.fr/calcul_prejudices.php#DFP2

¹¹⁰ Calcul des préjudices des victimes suite à un accident de la route. *Victime accident voiture, accident moto, accident piéton - Association de victimes accidents de la route* [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://www.fnvictimesdelaroute.asso.fr/calcul_prejudices.php#DFP2

Procento omezení tělesných funkcí	51-60 let	61-70 let	71-80 let	> 80 let
1 až 5 %	850 €	800 €	750 €	700 €
6 až 10 %	975 €	900 €	825 €	740 €
11 až 15 %	1100 €	1000 €	900 €	780 €
16 až 20 %	1275 €	1100 €	975 €	820 €
21 až 25 %	1350 €	1200 €	1050 €	860 €
26 až 30 %	1475 €	1300 €	1125 €	900 €
31 až 35 %	1600 €	1400 €	1200 €	940 €
36 až 40 %	1725 €	1500 €	1275 €	980 €
41 až 45 %	1850 €	1600 €	1350 €	1020 €
46 až 50 %	1975 €	1700 €	1425 €	1060 €
51 až 55 %	2100 €	1800 €	1500 €	1100 €
56 až 60 %	2250 €	1900 €	1575 €	1140 €
61 až 65 %	2350 €	2000 €	1650 €	1180 €
66 až 70 %	2475 €	2100 €	1725 €	1220 €
71 až 75 %	2600 €	2200 €	1800 €	1260 €
76 až 80 %	2725 €	2300 €	1875 €	1300 €
81 až 85 %	2850 €	2400 €	1950 €	1340 €
86 až 90 %	2975 €	2500 €	2025 €	1380 €
91 až 95 %	3100 €	2600 €	2100 €	1420 €
96 % a více	3225 €	2700 €	2175 €	1460 €

V případě, že by se jednalo pouze o dočasnou neschopnost, může soud určit kompenzaci za toto omezení až do výše 600 € za každý měsíc trvání této újmy.

Náhradu za nepeněžní újmu na zdraví můžeme rozdělit do více kategorií:

a) Náhrada za bolest (*pretium doloris*)

- Pod tuto náhradu spadá bolestné a utrpení, a to jak fyzická tak psychická újma, která již existuje nebo se projeví s velkou pravděpodobností v budoucnu. Tato náhrada by měla odškodnit i případné psychické stavy poškozeného, jakými jsou strach, deprese, ale taky žal a smutek za zvířetem, které patřilo poškozenému, a které bylo zabito.¹¹¹ Francouzské soudy odškodňují i poškozeného, který je ve vegetativním stavu. Soudy si pro ohodnocení bolesti vytvořily škálu s různými stupni bolesti, které lze rozdělit do 7 kategorií:

---

¹¹¹ Calcul des préjudices des victimes suite à un accident de la route. *Victime accident voiture, accident moto, accident piéton - Association de victimes accidents de la route* [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://www.fnvictimesdelaroute.asso.fr/calcul_prejudices.php#DFP2

Stupeň	Výše kompenzace
Velmi slabá	do 1500 EUR
Slabá	1500 až 3000 EUR
Mírnější	3000 až 6000 EUR
Střední	6000 až 10 000 EUR
Nepříjemná	10 000 až 25 000 EUR
Silná	20 000 až 30 000 EUR
Nesnesitelná	30 000 EUR a víc

b) Náhrada za ztrátu radosti (préjudice d'agrément)

- Spadá sem široká škála újem, od narušení radosti ze života přes náhradu za zkaženou dovolenou či náhradu za ztrátu schopnosti vydělávat peníze. Nejvyšší soud se k tomu vyjádřil, že každé snížení radosti a kvality života způsobené nemožností či ztížením vykonávat a účastnit se normálních aktivit je předmětem kompenzace. Pod tuto kategorii se přiřazuje újma, která způsobila ztrátu čichu, tudíž radosti z vůní, újma z nekonsumovaného manželství, nebo újma spočívající v neschopnosti chodit pěšky. Důležité je poznamenat, že tato újma je součástí psychické újmy a diferencuje se od fyzické újmy, která patří k peněžní škodě.¹¹²

c) Náhrada za estetickou újmu (préjudice esthétique)

- Jedná se o jakékoliv zošklivění, kvůli kterému se poškozený vyhýbá společenským událostem, nebo když poškozenému zůstala výrazná stopa či

---

¹¹² Calcul des préjudices des victimes suite à un accident de la route. *Victime accident voiture, accident moto, accident piéton - Association de victimes accidents de la route* [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://www.fnvictimesdelaroute.asso.fr/calcul_prejudices.php#DFP2

jizva jako důsledek újmy. K vyčíslení výše odškodnění soudy používají tabulku pro výpočet náhrady za bolest a utrpení jak je uvedeno v písm. a), přičemž soudy berou do úvahy jiné aspekty, například, zda je oběť již vdaná či nikoliv. V případě, že by estetická újma zasáhla do práce poškozeného, kvůli které by ji dál již nemohl vykonávat (model, herec, tvář reklamy apod.) patřila by tato ztráta výtěžku a ušlého zisku do peněžní škody.¹¹³

d) Náhrada za ztrátu sexuálního života

- Tato újma se dále dělí na morfologickou škodu, která poškodila pohlavní orgány přímo, a na újmu, která způsobila ztrátu radosti spojené s dokončením pohlavního aktu (ztráta touhy a libida, ztráta radosti, fyzické nemožnosti dosáhnout vyvrcholení) a na újmu, která má za následek snížení plodnosti či neplodnost. Kompenzace za tuto újmu lze přiznat až do výše € 50.000. Zajímavostí je, že tato náhrada je často doprovázena náhradou újmy pro manžela či partnera poškozeného, který utrpěl újmu na zdraví, a která poškodila sexuální život partnerů.¹¹⁴

e) Náhrada za ztrátu milovaného člověka (la perte d'affection)

- Náhrada se poskytuje nejen za smrt, ale i za zranění blízkého člověka. Podmínkou pro přiznání odškodnění je přímý a blízký vztah s osobou, která žádá tuto kompenzaci.

Rozhodnutí Kasačního soudu ve věci *Schmit v. Laporte* z roku 1992¹¹⁵ umožnilo do budoucna přiznávat náhradu za asistenci poškozenému. V této věci došlo ke zranění dítěte při autonehodě, která způsobila zranění vyžadující profesionální asistenci při vykonávání běžných činností. Matka dítěte mu tuto asistenci poskytovala. Soud

---

¹¹³ Calcul des préjudices des victimes suite à un accident de la route. *Victime accident voiture, accident moto, accident piéton - Association de victimes accidents de la route* [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://www.fnvictimesdelaroute.asso.fr/calcul_prejudices.php#DFP2

¹¹⁴ Calcul des préjudices des victimes suite à un accident de la route. *Victime accident voiture, accident moto, accident piéton - Association de victimes accidents de la route* [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://www.fnvictimesdelaroute.asso.fr/calcul_prejudices.php#DFP2

¹¹⁵ PERSONAL INJURY AND DEATH. *Welcome - casebooks.eu - Casebooks for the common law of Europe - casebooks.eu* [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <http://www.casebooks.eu/documents/tortLaw/heading8.5.2.pdf>

stanovil, že není rozhodující, kdo poskytuje tuto pomoc, jestli profesionál či příbuzný, a proto každá zraněná osoba, která vyžaduje asistenci někoho jiného, je oprávněna požadovat kompenzaci za tuto asistenci. Soud dále stanovil, že tato kompenzace, přestože je poskytována za asistenci poskytovanou příbuzným, se určuje dle nákladů profesionální asistence a není podmíněna tím, že musí být použita pouze pro výdaje za asistenci a je nepodstatné, zda ji poškozený použil podle jejího účelu, čili pro náklady na asistenční pomoc.

Aby soudce měl podklad, na základě kterého mohl učinit rozhodnutí o závažnosti újmy a jejího zasažení do života poškozeného, povolává soudce medicínského experta, který podává stanovisko v případech, kdy je potřebné určit rozsah a závažnost újmy na zdraví. Medicínští experti jsou každý rok jmenováni a zapsáni v národním seznamu vedeném *Bureau de la Cour de Cassation* nebo v regionálním seznamu u *Cour d'appel*.¹¹⁶ V řízení před soudem nese důkazní břemeno žalující strana, čili poškozený, který soudu předkládá stanoviska znalců o povaze újmy.

Jediný princip, kterým se musí soudce řídit při stanovení výše odškodnění, je pravidlo plné kompenzace. Výše náhrady škody však závisí na úsudku soudce, který je pouze limitován výší kompenzace, kterou žádá poškozený. Zajímavostí je, že sociální, kulturní nebo finanční status poškozeného nesmí být brán do úvahy při určování výše přiznané kompenzace. Francouzský právní systém nehledí na státní příslušnost při těchto žalobách, to znamená, že stejné práva jako francouzský občan má i občan jakéhokoliv státu, a to za podmínky, že na území Francie došlo k jednání, které způsobilo újmu na zdraví. Soud určuje, zda náhrada újmy bude vyplacena jednorázově nebo v pravidelných platbách. Promlčecí lhůta činí deset let, přičemž Francie neváže počátek lhůty na skutečnost, kdy se poškozený o škodě dozvěděl, ale počíná běžet ode dne, kdy se újma začne projevovat.

---

¹¹⁶ THOUVENIN, Dominique. *French Medical Malpractice Compensation since the Act of March 4, 2002: Liability Rules Combined with Indemnification Rules and Correlated with Several Kinds of Proceedings*. Volume 4 Number 1 - Fall 2011 | Drexel University Thomas R. Kline School of Law [online]. 2011, roč. 2011, č. 4 [cit. 2015-02-17]. Dostupné z: <http://drexel.edu/law/lawreview/Articles/Archives/Fall-2011/>

3.3 Pochybení lékařů při poskytování zdravotní péče ve Francouzském právu

Do roku 2002 dle precedentu ve věci *Mercier* z roku 1936, judikatura vylučovala použití pravidel deliktního práva na vztah mezi lékařem a pacientem.¹¹⁷ V roce 2002 došlo přijetím nového zákona¹¹⁸ k založení nové praxi, podle které budou lékaři zodpovědní za protiprávní jednání způsobující újmu na zdraví v režimu deliktního práva.

Francouzské právo rozeznává dva sektory, a to privátní, do kterého patří soukromí lékaři, sestry, pečovatelé a privátní nemocnice, a veřejný, ve kterém jsou lékaři a další zdravotnický personál, kteří jsou zaměstnaní ve veřejné nemocnici, přičemž pacient je v tomto případě uživatelem veřejně dostupných služeb a zařízení. Toto základní dělení má důležitý význam v uplatnění odpovědnosti, jelikož ve veřejném sektoru za újmu způsobenou lékařem a dalším personálem nese odpovědnost veřejné zdravotnické zařízení, tudíž není možné žalovat lékaře, přičemž odpovědnost nemocnice spadá pod správní právo.¹¹⁹ Pouze v privátním sektoru nastupuje odpovědnost jednotlivců v rámci občanského práva. V případě, že poškozený pacient požaduje odškodnění od nemocnice dle administrativního práva, je povinen žádat o kompenzaci veřejnou nemocnici, a až po odmítnutí jeho žádosti, se může obrátit na soud. Na rozdíl od amerického systému, který umožňuje platit zastoupení advokátem na základě rezervní zálohy, dle kterého poškozená strana nemusí platit právnímu zástupci odměnu za zastoupení, ale v případě přiznání odškodnění, přísluší právnímu zástupci 30 a více procent z celkového odškodnění, francouzský právní systém omezuje možnost podat žalobu o náhradu újmy těm poškozeným, kteří nemají peníze na placení výdajů na zastoupení. Je to však zmírněno úpravou, která umožňuje také méně majetným

---

¹¹⁷ G'SELL-MACREZ, Florence. *Medical Malpractice and Compensation in France: Part I: the French Rules of Medical Liability since the Patients' Rights Law of March 4, 2002*. Chicago-Kent Law Review | Chicago-Kent College of Law [online]. 2011, roč. 2011, č. 86 [cit. 2015-03-13]. Dostupné z: <http://scholarship.kentlaw.iit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3812&context=cklawreview>

¹¹⁸ Loi relative aux droits des malades et à la qualité du système de santé

¹¹⁹ THOUVENIN, Dominique. *French Medical Malpractice Compensation since the Act of March 4, 2002: Liability Rules Combined with Indemnification Rules and Correlated with Several Kinds of Proceedings*. Volume 4 Number 1 - Fall 2011 | Drexel University Thomas R. Kline School of Law [online]. 2011, roč. 2011, č. 4 [cit. 2015-02-17]. Dostupné z: <http://drexel.edu/law/lawreview/Articles/Archives/Fall-2011/>

zastoupení právníkem, dle které právníci poskytnou své služby za zlevněnou cenu, ale budou odměněni bonusem od osmi do dvaceti procent z domluvené odměny v případě, že dosáhnou určitého výsledku, ke kterému se zavázali ve smlouvě s klientem.¹²⁰

3.3.1 Alternativní řešení sporů ve Francii

Průlom v přiznávání odškodnění nastal v roce 2002 přijetím Kouchnerova zákona, který posílil jak práva pacientů, tak i zdravotnických zařízení. Kouchnerův zákon vyjasnil pravidla týkající se odpovědnosti v souvislosti s poskytováním zdravotní péče a přinesl tři hlavní inovace, kterými sjednotil pravidla, které upravují újmy a škody způsobené při poskytování péče (preventivní, léčebné, terapeutické apod.) ve zdravotnickém zařízení. Dále vytvořil nový způsob kompenzace poskytované Národním úřadem pro odškodňování obětí zdravotnických nehod (dále jen „ONIAM“) za újmy, které nebyly způsobené porušením povinnosti ze strany lékaře. Posledním třetím přínosem tohoto zákona je vytvoření nového postupu pro řešení odškodnění, a to prostřednictvím třech nových orgánů. Prvním z těchto orgánů je Regionální komise pro smírné řešení a pro odškodnění za zdravotnické nehody, iatrogenní nemoci¹²¹ a nozokomiální infekce¹²² (dále jen „Smírčí komise“), která se snaží zrychleně vyřešit spory vyplývající ze způsobení těchto vážných zranění pomocí alternativního řešení sporů. Druhým úřadem je již výše zmíněný ONIAM a posledním orgánem je Národní komise pro odškodnění v případech odpovědnosti za poskytování zdravotní péče. Národní komise vytvořila seznam expertů, kteří mají posuzovat a vyhodnotit způsobenou újmu a zranění, kromě toho se zabývá harmonizací případů, které řeší Smírčí komise, aby nevznikaly nesrovnalosti ve vyřizování stejných žádostí.

---

¹²⁰ RODWIN, Marc A. *French Medical Malpractice Law and Policy through American Eyes: What It Reflects about Public and Private Aspects of American Law*. Home :: SSRN [online]. 2011, roč. 2011, č. 4 [cit. 2015-02-17]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1965563

¹²¹ Iatrogenní infekce jsou získané při diagnostických nebo léčebných výkonech, jejichž původcem jsou obvykle nozokomiální bakteriální kmeny.

¹²² Nozokomiální infekce (NI) je nákaza vzniklá při pobytu v nemocnici nebo v příčinné souvislosti s tímto pobytem. Na vzniku těchto nákaz se podílí přítomnost určitých mikrobu v nemocničním prostředí, oslabení organismu nemocí i diagnostické a léčebné zásahy do organismu (např. cévkování, operace aj.). Dostupné z: http://www.ksrzis.cz/dokumenty/register-nozokomialnich-infekci-rni_26_115_1.html

Kouchnerův zákon dále vytvořil Veřejný garanční fond,¹²³ sloužící ke kompenzaci určitých vážných zranění za účelem zvýšení sociální solidarity, přičemž tento fond není poskytovatelem zdravotních služeb, tudíž není odpovědný za způsobenou újmu. Fond má své hlavní uplatnění v alternativních řešeních sporů.

Z výše uvedených úřadů je nejvíce oblíbeným Smírčí komise, která pomocí alternativního řešení sporů řeší medicínské spory. Jednou z největších výhod alternativního řešení sporů ve Francii je, že jsou jednoduché, rychlé a zdarma. Žadatel, čili poškozený, neplatí žádný poplatek za řízení, Veřejný garanční fond platí za znaleckou expertízu a Smírčí komise má šest měsíců na učinění rozhodnutí. Další výhodou je, že rozhodnutí Smírčí komise nebrání poškozenému, aby se obrátil na soud nebo aby současně uplatňoval svůj nárok před soudem a před Smírčí komisí. Na Smírčí komisi se poškozený může obrátit i v případě, že ke zranění došlo ve veřejných nemocnicích. Avšak pouze poškozený, který utrpěl velmi závažné zranění, může být odškodněn. Francouzský parlament stanovil, že Smírčí komise má jurisdikci pouze ve třech případech, když zranění způsobí smrt, trvalé poškození, které ovlivňuje víc než 25 % tělesných funkcí, nebo zranění způsobí ztrátu zaměstnání na dobu delší než 6 měsíců. Co se týče rozhodnutí o nároku pacienta, může Smírčí komise za pomoci stanoviska expertů rozhodnout o zamítnutí nároku na odškodnění v případě, že nejsou splněné podmínky pro přiznání odškodnění, nebo náhradu škody přizná. V tomto případě musí dále rozhodnout, zda došlo ke způsobení újmy něčí vinou anebo jde o újmu kompenzovatelnou Veřejným garančním fondem. Fond zaplatí poškozenému náhradu újmy, která vznikla z výše uvedených nemocí, a která musí splňovat dvě kritéria. Prvním z těchto kritérií je vznik újmy bez zavinění lékaře či zdravotnického zařízení a druhým kritériem je velmi závažná újma, která není předpokládána. Například rozhodnutí francouzského soudu ve věci,¹²⁴ která se týkala pacienta s neurologickou

---

¹²³ THOUVENIN, Dominique. *French Medical Malpractice Compensation since the Act of March 4, 2002: Liability Rules Combined with Indemnification Rules and Correlated with Several Kinds of Proceedings*. Volume 4 Number 1 - Fall 2011 | Drexel University Thomas R. Kline School of Law [online]. 2011, roč. 2011, č. 4 [cit. 2015-02-17]. Dostupné z: <http://drexel.edu/law/lawreview/Articles/Archives/Fall-2011/>

¹²⁴ THOUVENIN, Dominique. *French Medical Malpractice Compensation since the Act of March 4, 2002: Liability Rules Combined with Indemnification Rules and Correlated with Several Kinds of Proceedings*. Volume 4 Number 1 - Fall 2011 | Drexel University Thomas R. Kline School of Law [online]. 2011, roč. 2011, č. 4 [cit. 2015-02-17]. Dostupné z: <http://drexel.edu/law/lawreview/Articles/Archives/Fall-2011/>

poruchou, který podstoupil zákrok, následkem kterého ochrnl. Tento zákrok měl sloužit k zjištění původu této nemoci. Ochrnutí nebylo následkem jednání lékaře a ani nepatřilo mezi rizika tohoto zákroku, a právě z těchto důvodů soud rozhodl, že jeho újma splňuje výše uvedená kritéria pro odškodnění. V jiném případě pacient s nádorem na mozku podstoupil operaci, při které je běžné, že může způsobit hemiplegii,¹²⁵ což se v tomto případě stalo.¹²⁶ Soud neshledal vinu operátora při provádění operace, a jelikož újma, která pacientovi vznikla, byla předvídatelným možným následkem této operace, nepřiznal pacientovi žádnou kompenzaci.

Velkým nedostatkem této Smírčí komise je, že její rozhodnutí nejsou závazná, to znamená, že nemůže uložit ani vynucovat po zdravotnickém zařízení či po pojišťovně zaplacení odškodnění. V případě, že pojišťovna zdravotnického zařízení či lékaře odmítne zaplatit, může se poškozený obrátit na Veřejný garanční fond, který nabídne vyšší odškodnění poškozenému, který je následně oprávněn požadovat vyplacení poskytnuté kompenzace po pojišťovně na základě práva subrogace. Jestliže to pojišťovna odmítne zaplatit, může se Fond obrátit na soud.

Od roku 2006 do 2009 řešila Smírčí komise více než 4000 sporů a celková výše přiznaného odškodnění, které bylo poškozeným vyplaceno, činila přibližně 470 milionů eur, což je důkazem toho, že Smírčí komise je efektivní a oblíbený způsob řešení nároků za způsobení újmy na zdraví při poskytování lékařské péče.

Z výše uvedeného vyplývá, že Francie klade mnohem větší důraz na sociální citění a solidaritu než Spojené státy americké. Na to má podstatný vliv i sociální politika, která je rozdílná v obou zemích, v Americe si nemůže každý dovolit mít zdravotní pojištění, proto existují programy, které platí zdravotní pojištění za určité osoby, které musí splňovat podmínky pro zařazení do programu, například musí být starší než 60 let nebo se jedná o osoby s trvalým postižením či o chudé občany. Na

---

¹²⁵ obrna jedné poloviny těla

¹²⁶ THOUVENIN, Dominique. *French Medical Malpractice Compensation since the Act of March 4, 2002: Liability Rules Combined with Indemnification Rules and Correlated with Several Kinds of Proceedings*. Volume 4 Number 1 - Fall 2011 | Drexel University Thomas R. Kline School of Law [online]. 2011, roč. 2011, č. 4 [cit. 2015-02-17]. Dostupné z: <http://drexel.edu/law/lawreview/Articles/Archives/Fall-2011/>

druhé straně ve Francii existuje program sociálního pojištění pro veřejnost, který slouží ke krytí zdravotnických výdajů.¹²⁷

Francouzské právo přistupuje k ochraně poškozeného, který utrpěl újmu, velice široce, jelikož předem nevylučuje žádnou újmu z odškodnění. Jednou z největších výhod francouzského deliktního práva v případě řešení újmy na zdraví je vysoce rozvinutý systém alternativního řešení sporů. Jak je výše napsáno, jsou mnohem rychlejší a levnějším způsobem, jak dosáhnout odškodnění než řízení před soudy. Poškozený, který utrpěl vážnou újmu na zdraví, je často ve zdlouhavých soudních řízeních podrobován výslechům a prokazováním jeho utrpení, což může jeho psychický stav ještě víc zhoršit.

---

¹²⁷ RODWIN, Marc A. *French Medical Malpractice Law and Policy through American Eyes: What It Reflects about Public and Private Aspects of American Law*. Home :: SSRN [online]. 2011, roč. 2011, č. 4 [cit. 2015-02-17]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1965563

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývá újmou na zdraví a okrajově také nemajetkovou újmou, které vznikají především při poskytování zdravotní péče. Cílem této práce bylo popsat úpravu tohoto institutu v České republice ve srovnání s americkou a francouzskou úpravou. Újma na zdraví představuje citelný zásah do osobnostních práv poškozeného a ve většině případů dochází k výrazné změně života poškozeného v důsledku způsobené újmy na zdraví. V případě závažné újmy na zdraví se poškozený musí naučit žít s touto újmou, znovu se začlenit do každodenního života, což je mnohdy nemožné kvůli způsobenému zranění. Náhrada za újmu na zdraví nemá představovat zisk či obohacení pro poškozeného, ale měla by odčinit bolest, kterou poškozený vytrpěl a bude trpět v budoucnu a alespoň částečně mu ulehčit život s újmou. Dovolím si říct, že každý ze třech států, kterým se věnuji ve své diplomové práci, přistupuje k újmě na zdraví odlišně ve výkladu a chápání všech nároků, které mohou být předmětem odškodnění. Nejvýraznější rozdíl je v postavení poškozeného před soudem u nás a ve Spojených státech amerických.

Spojené státy americké se snaží o co nejúplnější reparaci vzniklé újmy, a to od újmy na zdraví až po citovou újmu, která je chápána extenzivně. V dnešní době se dokonce vyvinula praxe, dle které se poskytuje kompenzace za nedbalostně způsobenou újmu bez současně způsobené újmy na zdraví.¹²⁸ Na rozhodnutích amerických soudů lze vidět, že americké právo, pro někoho možná přehnaně, odškodňuje téměř jakýkoliv zásah do zdraví a do duševní pohody. Poškozený jako žalobce má v USA mnohem lehčí pozici v řízení před soudem, jelikož k prokázání příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním a vznikem škody se vyžaduje převažující pravděpodobnost. Tato nižší míra prokázání kauzálního nexu vede k mnohem větší úspěšnosti žalob poškozených u soudu, a právě tento „nástroj“ přispívá k větší ochraně poškozeného jako procesní strany než u nás. Ve sporech mezi pacientem a zdravotnickými zařízeními výše uvedený nástroj zároveň vyrovnává informační deficit na straně pacienta.

---

¹²⁸ Molien v. Kaiser Foundation Hospitals. Supreme Court of California Decisions. California Case Law. California Law. U.S. Law. Justia. *US Law, Case Law, Codes, Statutes & Regulations* :: *Justia Law* [online]. [cit. 2015-03-13]. Dostupné z: <http://law.justia.com/cases/california/supreme-court/3d/27/916.html>

Francouzská úprava odškodnění újmy na zdraví a jiných majetkových újem, obdobně jako americká úprava, se snaží odškodnit každý typ újmy a poskytnout plnou reparaci újmy. Francouzské soudy si sice vytvořily tabulky pro určení odškodnění za bolest a ztížení společenského uplatnění, ale na straně druhé detailně a precizně upravují podmínky přiznání náhrady za jiné nemajetkové újmy, jakými jsou například náhrada za ztrátu radosti či estetická újma apod. Soudci mají důležité postavení při rozhodování těchto nároků, protože jsou to právě oni, kteří na základě svého vlastního uvážení a za pomoci tabulek a dalších kritérií určí výši kompenzace za újmu na zdraví. Francouzské právo se možná ještě více než americké právo snaží o naplnění principu, který stanovuje, aby každá újma na zdraví byla nahrazena. K tomu slouží ONIAM, který poskytuje pacientům odškodnění za újmu, která nebyla způsobena porušením povinnosti lékaře či jiným pochybením, a kterou nebylo možné předpokládat. Tento systém odškodňování újem na zdraví, které nebyly zapříčiněny ničí vinou, vyjadřuje silné solidární cítění společnosti s poškozenými, a kterým by se mohla inspirovat také Česká republika.

Česká legislativa relativně novou úpravou této oblasti významně přispěla k ochraně poškozeného a jeho nároků vzniklých z újmy na zdraví. Dle mého názoru k tomu pomohlo nejen zrušení bodové vyhlášky, která byla zastaralá a nezohledňovala řadu kritérií pro spravedlivé určení výše odškodnění, ale taktéž samotná úprava institutu újmy na zdraví a nemajetkové újmy v občanském zákoníku. V současné době nelze říct, jak se k tomu postaví soudy, jakým způsobem uchopí možnost uplatňování soudcovského práva danou jim občanským zákoníkem při určování výše kompenzace za bolest či ztížení společenského uplatnění, či jiné nemajetkové újmy.

Laická i odborná veřejnost přistupuje k nové úpravě újmy na zdraví a nemajetkové újmy rozdílně. Část kritizuje novou úpravu a poukazuje přitom na to, že úprava tohoto institutu v občanském zákoníku je příliš obecná a soudy nebudou vědět, podle čeho mají určit adekvátní částku za odškodnění. Druhá část tuto změnu přivítala s argumentem, že zrušení vyhlášky může přispět k vyššímu a spravedlivějšímu odškodňování poškozených. Přikláním se k této druhé části veřejnosti, protože dle mého názoru je to pouze soud, který by měl určit výše náhrady za újmu na zdraví a nemajetkovou újmu, nikoliv vyhláška či jiné tabulky. Soud se samozřejmě může inspirovat různými pomůckami, například i Metodikou Nejvyššího soudu, ale pořád by

to měl být on, který na základě zhodnocení individuálních okolností každého případu dospěje ke spravedlivé výše kompenzace. Metodika Nejvyššího soudu dle názoru autorky může pomoci k určení výše odškodnění především v mimosoudních jednáních ohledně náhrady újmy na zdraví, např. mezi poskytovateli zdravotních služeb a pacienty. Ve většině případů je pro poškozeného výhodnější se domluvit mimosoudně na nižším odškodnění, než se účastnit zdlouhavého, finančně a hlavně psychicky náročného soudního řízení. Dovolím si říct, že až časem se snad i u nás rozvine soudní praxe, která obdobně jako ve Spojených státech amerických a ve Francii vytvoří kritéria pro určování výše odškodnění újmy na zdraví a nemajetkové újmy bez potřeby rigidně stanovených tabulek, protože bez ohledu na právní úpravu, společenskou situaci či kulturu, pro každého člověka znamená újma na jeho přirozených právech znatelný zásah, který je potřebné spravedlivě odškodnit.

Seznam použitých pramenů a literatury

Odborné publikace

- HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8
- NOVOTNÝ, Petr, Pavel KOUKAL a Eva ZAHOŘOVÁ. *Nový občanský zákoník: náhrada škody*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2014, Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5165-8.
- VALUŠ, Antonín. *Civilní spory mezi lékařem a pacientem při poskytování zdravotní péče*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2014, Praktik. ISBN 978-807-5020-451.
- ŠVESTKA, J; DVOŘÁK, J; FIALA, J a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014, xxxvi, Komentáře (Wolters Kluwer). ISBN 978-807-4783-692.
- VRAJÍK, Michal. *Judikatura Nejvyššího soudu z pohledu nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích*. 1. vyd. Olomouc: Anag, 2014, Právo (Anag). ISBN 978-807-2638-468.
- ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: obecná část, deliktní právo*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014, Monografie (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3804-961.
- PRUDIL, Lukáš. *Právo pro zdravotnické pracovníky*. Praha: Linde Praha, 2014, ISBN 978-80-7201-929-8.
- MACH, Jan. *Lékař a právo: praktická příručka pro lékaře a zdravotníky*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010, ISBN 978-802-4736-839.

- MACH, Jan. *Univerzita medicínského práva*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, ISBN 9788024751139.
- VONDRÁČEK, Lubomír a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Pochybení a sankce při poskytování lékařské péče*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, ISBN 978-80-247-2181-1.
- BEST, Arthur a David W BARNES. *Basic tort law: cases, statutes, and problems*. 1st ed. New York: Aspen Publishers, c2003, ISBN 07-355-2610-9.
- HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, ISBN 978-80-7357-643-1.
- MAGNUS, Ulrich a Francesco Donato BUSNELLI. *Unification of tort law: damages*. Boston: Kluwer Law International, c2001, xx, ISBN 90-411-1481-5.
- WALSTON-DUNHAM, Beth. *Medical malpractice: law and litigation*. Clifton Park, N.Y.: Thomson/Delmar Learning, c2006, xiv, ISBN 14-018-5246-7.
- BELL, John, Sophie BOYRON a Simon WHITTAKER. *Principles of French law*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 2008, lxxv, ISBN 978-019-9541-393.
- ELISCHER, David. *Pojetí škody, resp. Újmy v aktuálních dokumentech Evropského deliktního „soft law“*. Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2011, roč. 2011, č. 4.
- ELISCHER, David. *Citová újma, ztráta naděje, reflexní újma, újma na kráse, budoucí škoda aneb pojetí újmy ve francouzském právu*. Právní fórum: český právnícký měsíčník. Praha: ASPI Publishing, 2004-2012, roč. 2012, č. 4.

Elektronické zdroje

- MALIŠ, Daniel. *Nová metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy* *epravo.cz* [online]. [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nova-metodika-nejvyssiho-soudu-k-nahrade-nemajetkove-ujmy-na-zdravi-zatim-zcasti-nehotova-ale-velmi-uzitecna-94311.html>
- Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku). *Bulletin advokacie* [online]. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2014, roč. 2014, č. 12 [cit. 2015-01-13]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/file.php?id=11935>
- *Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví: MKF*. 1. české vyd. Překlad Jan Pfeiffer, Olga Švestková. Praha: Grada, [2008]., 280 s. ;. ISBN 978-80-247-1587-2. [cit. 2014-11-13]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/9867/klasifikace_funkcnich_schopnosti_disability_zdravi.pdf
- Louisville & Nashville Railroad Co. v. Mattingly, 1960, Kentucky Court of Appeals Decisions, Kentucky Case Law, Kentucky Law, U.S. Law, JustUS Law, Case Law, Codes, Statutes & Regulations, Justia Law. *US Law, Case Law, Codes, Statutes & Regulations, Justia Law* [online]. [cit. 2014-10-30]. Dostupné z: <http://law.justia.com/cases/kentucky/court-of-appeals/1960/339-s-w-2d-155-0.html>
- BMW of North America, Inc. v. Gore: Elevating Reasonableness in Punitive Damages to a Doctrine of Substantive Due Process. "*BMW of North America, Inc. v. Gore: Elevating Reasonableness in Punitive*" by Son B. Nguyen [online]. 1998, roč. 1, č. 57 [cit. 2014-11-13]. Dostupné z: <http://digitalcommons.law.umaryland.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3012&context=mlr>

- MAGNUS, Ulrich. Why is US Tort Law so Different?. *Journal of European Tort Law* [online]. 2010, vol. 1, issue 1, s. 102-124 [cit. 2015-01-11]. DOI: 10.1515/JETL.2010.102. Dostupné z: <http://www.degruyter.com/view/j/jetl.2010.1.issue-1/jetl.2010.102/jetl.2010.102.xml>
- BAL, B. Sonny. *An Introduction to Medical Malpractice in the United States. Clinical Orthopaedics and Related Research* [online]. 2009, vol. 467, issue 2, s. 339-347 [cit. 2014-11-11]. DOI: 10.1007/s11999-008-0636-2. Dostupné z: <http://link.springer.com/10.1007/s11999-008-0636-2>
- CHARELL v. GONZALEZ | Leagle.com. *Leagle.com / Leagle* [online]. 1998 [cit. 2015-01-13]. Dostupné z: http://leagle.com/decision/1998323251AD2d72_1238.xml/CHARELL%20v.%20GONZALEZ
- Velazquez Ex Rel. Velazquez v. Jiminez, New Jersey Supreme Court, State Courts, COURT CASE. *ECases - All United States Court Cases Online* [online]. 2002 [cit. 2015-01-19]. Dostupné z: <http://www.ecases.us/case/nj/2051695/velazquez-ex-rel-velazquez-v-jiminez>
- BRUN, Philippe a Christophe QUÉZEL-AMBRUNAZ. *French Tort Law Facing Reform*. *Journal of European Tort Law* [online]. 2013, vol. 4, issue 1, s. - [cit. 2015-01-23]. DOI: 10.1515/jetl-2013-0004. Dostupné z: <http://www.degruyter.com/view/j/jetl-2013-4-issue-1/jetl-2013-0004/jetl-2013-0004.xml>
- Compensation for Personal Injury in France. *The Cardozo electronic law bulletin University of Trento, Faculty of Law* [online]. 2002, roč. 2002, č. 8 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <http://www.jus.unitn.it/cardozo/review/2002/cannarsa.pdf>

- Bareme fonctionnel indicatif des incapacités en droit commun. *JURISCOMPANION - Votre partenaire juridique au quotidien - Le portail du Droit Sénégalais* [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://www.juriscompanion.com/IMG/pdf/BaremeFonctionnel_CodeAssurances.pdf
- Calcul des préjudices des victimes suite à un accident de la route. *Victime accident voiture, accident moto, accident piéton - Association de victimes accidents de la route* [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://www.fnvictimesdelaroute.asso.fr/calcul_prejudices.php#DFP2
- PERSONAL INJURY AND DEATH. *Welcome - casebooks.eu - Casebooks for the common law of Europe - casebooks.eu* [online]. [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <http://www.casebooks.eu/documents/tortLaw/heading8.5.2.pdf>
- THOUVENIN, Dominique. *French Medical Malpractice Compensation since the Act of March 4, 2002: Liability Rules Combined with Indemnification Rules and Correlated with Several Kinds of Proceedings*. Volume 4 Number 1 - Fall 2011 | Drexel University Thomas R. Kline School of Law [online]. 2011, roč. 2011, č. 4 [cit. 2015-02-17]. Dostupné z: <http://drexel.edu/law/lawreview/Articles/Archives/Fall-2011/>
- RODWIN, Marc A. *French Medical Malpractice Law and Policy through American Eyes: What It Reflects about Public and Private Aspects of American Law*. Home :: SSRN [online]. 2011, roč. 2011, č. 4 [cit. 2015-02-17]. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1965563
- QUÉZEL-AMBRUNAZ, Christophe. *Fault, Damage and the Equivalence Principle in French Law*. *Journal of European Tort Law* [online]. 2012, vol. 3, issue 1, s. - [cit. 2015-03-14]. DOI: 10.1515/jetl-2012-0021. Dostupné

z:<http://www.degruyter.com/view/j/jetl-2012-3-issue-1/jetl-2012-0021/jetl-2012-0021.xml>

- G'SELL-MACREZ, Florence. *Medical Malpractice and Compensation in France: Part I: the French Rules of Medical Liability since the Patients' Rights Law of March 4, 2002*. Chicago-Kent Law Review | Chicago-Kent College of Law [online]. 2011, roč. 2011, č. 86 [cit. 2015-03-13]. Dostupné z: <http://scholarship.kentlaw.iit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3812&context=cklawreview>
- Molien v. Kaiser Foundation Hospitals. Supreme Court of California Decisions. California Case Law. California Law. U.S. Law. Justia. *US Law, Case Law, Codes, Statutes & Regulations :: Justia Law* [online]. [cit. 2015-03-13]. Dostupné z: <http://law.justia.com/cases/california/supreme-court/3d/27/916.html>

Judikatura

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 24. 05. 2001, sp. zn. 25 Cdo 1946/2000
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 02. 02. 2000, sp. zn. 29 Cdo 2001/99
- Nález Ústavního soudu České Republiky ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. III. ÚS 2253/13.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/2008 (U 10/50 SbNU 451)
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 03. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4758/2008

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 03. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4758/2008
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 03. 2010, sp. zn. 25 Cdo 4758/2008
- Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 17. 09. 1992, sp. zn. Pl. ÚS 72/92
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 01. 10. 2014, sp. zn. I. ÚS 501/13

Právní předpisy

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění pozdějších předpisů
- Code Civil, zákon z r. 1804, ve znění pozdějších předpisů
- Loi Badinter, zákon ze dne 5. 7. 1985, ve znění pozdějších předpisů
- Loi Kouchner, zákon ze dne 4. 3. 2002, ve znění pozdějších předpisů

Shrnutí

Újma na zdraví: komparativní studie

Diplomová práce se věnuje problematice újmy na zdraví v české, americké a francouzské právní úpravě a judikatuře. Práce se zabývá jednotlivými nároky vzniklých z újmy na zdraví a popisuje kritéria a způsoby odškodňování těchto nároků. Diplomová práce je rozdělena do třech kapitol, které jsou dále členěny na podkapitoly a subkapitoly.

První polovina diplomové práce popisuje úpravu újmy na zdraví v českém právu. Tato část práce se zaměřuje na předpoklady, které musí být splněny, aby vznikla povinnost k náhradě újmy na zdraví. Dále popisuje újmu na zdraví a její dílčí nároky, které lze odškodnit, a popisuje určování výše této kompenzace dle Metodiky Nejvyššího soudu. Závěrem této části se práce zabývá újmami na zdraví, které vznikly při poskytování lékařské péče.

Druhá polovina práce se člení na dvě části, první část se zabývá americkou právní úpravou náhrady újmy na zdraví a druhá část se věnuje francouzské právní úpravě tohoto institutu.

V kapitole věnované americkému právu práce popisuje jednotlivé typy náhrad újmy na zdraví, které se rozvinuly ve Spojených státech amerických. Práce poukazuje na složitost dokazování vzniku újmy a na určení výše její kompenzace na vybraných rozhodnutích amerických soudů v medicínsko-právních sporech.

Závěrečná kapitola se zabývá náhradou újmy na zdraví ve Francii. Kromě úpravy nároků z újmy na zdraví a zjišťování výše náhrady za újmu, tato kapitola obsahuje stručný popis alternativního řešení sporů v případě vzniku újmy na zdraví v rámci zdravotnictví.

Jádrem celé práce je újma na zdraví vzniklá v důsledku pochybení lékaře a s tím související ztížené postavení pacienta jako poškozeného ve sporech mezi pacientem a lékařem. Diplomová práce srovnává úpravu tohoto institutu ve třech státech na legislativní úrovni a na judikatuře soudů.

Summary

Damage to health: comparative study

The final thesis deals with the issue of damage to health in the Czech, American and French legislation and case law. The work deals with individual claims arising from injuries and thesis describes the criteria and methods of compensation for these claims. The thesis is divided into three chapters, which are further divided into subsections and subchapters.

The first half of the thesis describes the legislation of damage to health and personal injury in the Czech law. This part focuses on the conditions that must be met in order to create an obligation of compensation for personal injury. It also describes the damage to health and its partial claims which may be compensated and it describes the process of determining the amount of damages according to the Methodology of the Supreme Court. Final part of this chapter deals with damages to health caused by medical malpractice.

The second half of the thesis is divided into two parts, the first part deals with the US legislation of compensation for damage to health and the second part concentrates on the French legislation which deals with this institute.

In the chapter devoted to American law, the work describes the different types of personal injury compensation, which developed in the United States. The thesis highlights the complexity of the proofs of injury and the determination of the amount of damages on the selected decisions of American courts in medico-legal disputes.

The final chapter deals with compensation for damage to health in France. In addition to the legal regulation of claims of personal injury and determination of the amount of damages for damage to health, this chapter provides a brief description of Alternative Dispute Resolution in the event of damage to health caused by medical malpractice.

The core of the thesis is damage to health caused by the medical malpractice and with this to related disadvantageous position for the patient as the damaged one in the disputes between patient and physician. This thesis compares the enactment of this institute in the three states at the legislative standard and case law.

Klíčová slova

Újma na zdraví

Odškodnění

Pochybení při poskytování zdravotních služeb

Key words

Damage to health

Damages

Medical malpractice